

RAPPORT 2022:3

Löneväxling till tjänstepension

En redovisning av löneväxlingens omfattning
och fördelning

isf

RAPPORT 2022:3

Löneväxling till tjänstepension

En redovisning av löneväxlingens omfattning
och fördelning

En rapport från Inspektionen för socialförsäkringen

Göteborg 2022

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) är en statlig myndighet som arbetar för en rättssäker och effektiv socialförsäkring som är hållbar för samhället och ger trygghet för individen.

ISF:s rapporter har olika fokus:

- *ISF Granskar och analyserar* innehåller en omfattande granskning och analys ur flera olika perspektiv. Avsikten är att presentera så långtgående slutsatser som möjligt och lämna rekommendationer på önskvärda förändringar.
- *ISF Redovisar* presenterar fakta utan att analysera dem på djupet. Det kan till exempel handla om att redovisa statistik, en rättslig observation eller en sammanställning av existerande kunskap.
- *ISF Kommenterar* fokuserar på att synliggöra något som ISF tycker behöver uppmärksammas. Det kan till exempel handla om att kommentera en pågående debatt, effekterna av rättstillämpningen eller att synliggöra olösta problem.

Publikationen kan läsas online, laddas ner och beställas på www.isf.se

© Inspektionen för socialförsäkringen
Tryckt av Elanders Sverige AB, 2022

ISBN: 978-91-89595-01-9

Innehåll

Generaldirektörens förord	7
Sammanfattning	9
1 Inledning	15
1.1 Syfte och frågor	16
1.2 Avgränsningar	16
1.3 Genomförande	17
1.3.1 Enkätundersökning	17
1.3.2 Registerdata om inkomstuppgifter	18
1.3.3 Uppgifter om löneväxling från arbetsgivarorganisationer	18
1.3.4 Uppgifter om löneväxling från valcentraler och försäkringsbranschen	18
1.3.5 Våra skattningar och analyser	19
1.4 Rapportens innehåll	19
2 Löneväxlingens förutsättningar	21
2.1 Höginkomsttagare kan tjäna på löneväxling	21
2.1.1 Löneväxling kan innebära skattemässiga fördelar	22
2.1.2 Löneväxling är inte lämpligt för alla	23
2.2 Arbetsgivarna väljer själva om de vill erbjuda löneväxling	24

2.3	Andelen höginkomsttagare varierar mellan olika grupper	25
2.3.1	En mindre andel av de anställda har inkomster över PGI-taket	25
2.3.2	Fler män än kvinnor har höga inkomster	26
2.3.3	Flest höginkomsttagare bland medelålders anställda	26
2.3.4	Högutbildade har ofta höga inkomster	26
2.3.5	Andelen höginkomsttagare är högst bland statsanställda och lägst bland kommunanställda ...	28
3	Osäkra data och ofullständig statistik om löneväxling	29
3.1	Osäkra resultat i ISF:s enkätundersökning	30
3.2	Delar av den offentliga lönestatistiken har brister	33
3.2.1	Arbetsgivarverkets lönestatistik innehåller detaljerade uppgifter om löneväxling	33
3.2.2	Lönestatistiken från Sveriges kommuner och regioner är ofullständig	34
3.3	Brister i data och statistik gör det svårt att bedöma löneväxlingens omfattning	36
4	Löneväxlingens omfattning och fördelning	39
4.1	ISF bedömer att mellan 110 000 och 150 000 höginkomsttagare löneväxlar varje månad	41
4.2	Löneväxling under PGI-taket förekommer men omfattningen är svår att bedöma	41
4.3	Inkomstnivå: Löneväxling över PGI-taket är vanligare vid högre inkomster	43
4.4	Kön: Fler män än kvinnor löneväxlar	46
4.5	Sektor: De flesta som löneväxlar är privatanställda tjänstemän	47
4.6	Ålder: Medelålders och äldre löneväxlar i större omfattning än yngre	49
4.7	Utbildning: Högutbildade löneväxlar i större omfattning än lågutbildade	51
4.8	Familj: Gifta och samboende verkar löneväxla i större omfattning än ensamstående	51

4.9	Arbete: Löneväxling är vanligast bland chefer, heltidsanställda och tillsvidareanställda.....	52
4.10	Över tid: Många har börjat löneväxla de senaste åren	58
4.11	Engångsbelopp: Vanligast bland de som också månadsväxlar	59
5	Löneväxlade belopp	61
5.1	Stor spridning i löneväxlade månadsbelopp	62
5.2	Svårt att skatta totala löneväxlade belopp.....	64
5.3	Inkomstnivå: Anställda med högre inkomster växlar högre belopp	65
5.4	Kön: Ingen tydlig skillnad i löneväxlade belopp mellan kvinnor och män	66
5.5	Sektor: Regionanställda växlar höga belopp.....	67
5.6	Ålder: Äldre växlar högre belopp än yngre	69
5.7	Utbildning: Inga tydliga skillnader i växlade belopp bland höginkomsttagare	70
5.8	Familj: Inga tydliga skillnader i växlade belopp.....	71
5.9	Arbete: Statliga chefer växlar högre belopp än övriga statsanställda	71
5.10	Över tid: Anställda som har löneväxlat länge växlar högre belopp	74
5.11	Engångsbelopp: Mycket stor spridning i växlade belopp ...	75
6	Slutsatser	77
6.1	Bristande underlag gör det svårt att bedöma löneväxlingens omfattning.....	78
6.2	Löneväxlingen varierar mycket mellan olika grupper	79
6.3	Det förekommer löneväxling som troligen är ofördelaktig.....	81
6.4	Det saknas heltäckande registerdata om tjänstepensioner	82
7	Referenser	83
	Bilaga 1: Material och metod	85
	Bilaga 2: Kompletterande tabeller.....	99

Generaldirektörens förord

Tjänstepensioner står för en viktig del av människors totala pensioner i Sverige. Löneväxling är en pusselbit i detta och innebär att en enskild anställd kan komma överens med arbetsgivaren om att byta en del av sin bruttolön mot extra avsättningar till sin tjänstepension.

Konsekvenserna av löneväxling kan vara flera. Den kan bidra till ökade inkomstskillnader bland pensionärerna. Löneväxling kan också innebära vissa skattemässiga fördelar för de höginkomsttagare som löneväxlar, medan låginkomsttagare inte tjänar på löneväxling. Och om åldersgränserna för uttag av allmän pension successivt höjs, som planerna är, erbjuder tjänstepensionerna en möjlighet för höginkomsttagare att fortsatt gå i tidig pension – en möjlighet som kan förstärkas av löneväxling.

Trots löneväxlingens möjliga betydelse för enskilda att påverka storleken på sin pension och tidpunkten för att gå i pension, saknas det registerdata och offentlig statistik över avsättningar till tjänstepensioner. Det verkar också saknas en vedertagen uppfattning bland pensionsexperter om hur omfattande löneväxlingen är.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har fått i uppdrag av regeringen att analysera löneväxling till tjänstepension. I vår studie bidrar vi med kunskap om löneväxlingens omfattning och fördelning. Vi presenterar bedömningar av hur många anställda med inkomst över intjänandetaket i den allmänna pensionen som löneväxlar varje månad och hur stora belopp denna löneväxling omfattar. Vi redovisar också skillnader mellan olika grupper på arbetsmarknaden.

Det är anmärkningsvärt att det inte finns någon officiell statistik över intjänade tjänstepensioner eftersom tjänstepensionerna i praktiken är en viktig del av dagens pensionssystem. Det är min förhoppning att vår rapport bidrar till ökad kunskap och fortsatt diskussion om

löneväxling, människors pensionssparande och inte minst tjänstepensionernas roll i pensionssystemet.

Rapporten har skrivits av Per Gustafson (projektledare) och Måns Nerman. Lars Callert, marknadsanalytiker vid Alecta, har bistått projektet i kvalitetssäkringen. ISF vill tacka de organisationer och företag som bidragit med data och statistik till projektet.

Göteborg i mars 2022

Eva-Lo Ighe

Sammanfattning

Löneväxling till tjänstepension innebär att en enskild anställd kommer överens med arbetsgivaren om att byta en del av sin bruttolön mot extra avsättningar till sin tjänstepension. Genom att avstå från en del av sin avtalade lön när de förvärvsarbetar får de personer som löneväxlar högre pensioner än de annars skulle ha fått. En sådan löneväxling kan därmed öka inkomstskillnaderna mellan olika grupper av pensionärer. Samtidigt får förstås de som löneväxlar lägre inkomster under den tid som löneväxlingen pågår.

De som löneväxlar är i första hand anställda med pensionsgrundande inkomst (PGI) över intjänandetaket i den allmänna pensionen, det så kallade PGI-taket. PGI-taket ligger på drygt 47 700 kronor per månad, och det är inkomster upp till denna gräns som ligger till grund för den allmänna pensionen. Om anställda med inkomster *under* PGI-taket löneväxlar, och därmed sänker sin bruttolön, innebär det att de får lägre avsättningar till sin allmänna pension. För anställda med inkomster *över* PGI-taket kan löneväxlingen däremot innebära vissa ekonomiska fördelar.

I dag saknas kunskap om hur vanligt det är att anställda löneväxlar och hur löneväxlingen varierar mellan olika grupper. Det beror på att det saknas offentlig statistik om avsättningar till tjänstepension. Regeringen har därför gett Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) i uppdrag att analysera hur vanligt det är med löneväxling.

Syfte och frågor

Rapportens syfte är att bidra med ökad kunskap om löneväxling till tjänstepension. De viktigaste frågorna är:

- Hur många anställda kan ha fördel av att löneväxla? Hur varierar det mellan olika grupper?
- Hur många anställda löneväxlar? Hur varierar det mellan olika grupper?
- Hur stora belopp omfattar löneväxlingen? Hur varierar det mellan olika grupper?

Genomförande

Rapporten baseras på data och statistik från flera olika källor. Den tillgängliga statistiken ger ingen helhetsbild av löneväxlingen. Därför har ISF också gjort en egen enkätundersökning. Tyvärr finns det problem med datakvalitet, både i data som vi har fått via enkäten och i en del av den statistik om faktisk löneväxling som vi har fått ta del av. Det innebär att vissa av de resultat vi presenterar i rapporten är osäkra.

ISF har beställt en egen enkätundersökning om löneväxling av enkät-företaget Novus. Enkäten riktades till anställda. Den genomfördes genom en webbpanel och besvarades av drygt 3 200 personer. Vissa resultat från enkäten framstår som orealistiska. Framför allt verkar enkäten överskatta hur vanligt det är att anställda med inkomster under PGI-taket löneväxlar. Efter närmare analys och jämförelser med andra datakällor har vi gjort vissa justeringar av enkätresultaten. Men även efter dessa justeringar överskattar enkäten troligen löneväxlingens omfattning.

Arbetsgivarverket och Sveriges kommuner och regioner (SKR) har bidragit med uppgifter från organisationernas lönestatistik om löneväxling bland offentligt anställda. Arbetsgivarverkets statistik verkar vara av god kvalitet, men i statistiken från SKR finns betydande luckor. ISF bedömer att kvalitetsproblemen är särskilt stora när det gäller löneväxling bland kommunanställda. Efter en närmare analys har vi gjort vissa justeringar av resultaten för kommunanställda.

Pensionsvalet och Valcentralen/Skandikon, de två valcentraler som hanterar kommun- och regionanställdas tjänstepensioner, har lämnat uppgifter om den löneväxling som valcentralerna hanterar. Tre försäkringsbolag och ett par mellanhänder på försäkringsmarknaden har också lämnat uppgifter om den löneväxling som de hanterar.

ISF har även fått uppgifter från Statistikmyndigheten SCB om hur många anställda som har inkomster över respektive under PGI-taket. Dessa uppgifter ger en bild av vilka som ingår i gruppen av anställda som kan ha fördel av att löneväxla.

Vi har försökt att skatta hur många personer totalt som löneväxlar och hur stora belopp som löneväxlingen omfattar. Men problemen med datakvalitet innebär att dessa skattningar innehåller en osäkerhet. Vi bedömer att de intervall som vi redovisar för totalt antal personer som löneväxlar och totala löneväxlade belopp tar höjd för denna osäkerhet.

ISF har också analyserat hur löneväxlingen varierar mellan olika grupper. Analyserna handlar om hur stora andelar av de anställda som löneväxlar, och om vilka genomsnittliga belopp de växlar. Analyserna baseras i första hand på vår egen enkät, men data och statistik från andra källor kompletterar där det är möjligt.

Fokus i analyserna ligger på anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar varje månad. Det förekommer också att anställda löneväxlar engångsbelopp och att anställda med inkomster under PGI-taket löneväxlar. Vi behandlar dessa former av löneväxling mer översiktligt i rapporten, eftersom dataunderlaget är svagt.

ISF bedömer att mellan 110 000 och 150 000 höginkomsttagare löneväxlar varje månad

En sammanvägning av enkätdata, lönestatistik och inkomststatistik ligger till grund för våra skattningar av hur stor den totala löneväxlingen är bland anställda med inkomster över PGI-taket. Ungefär en femtedel av alla anställda i Sverige har så höga inkomster, knappt 850 000 personer. Våra skattningar pekar mot att 13–17 procent av dem löneväxlar varje månad. Det motsvarar mellan 110 000 och 150 000 personer. De totala löneväxlade beloppen för denna

grupp bedöms vara mellan 5 och 9 miljarder kronor per år. Bedömningarna baseras på uppgifter om löneväxling från åren 2020 och 2021.

Andelen anställda som löneväxlar varierar mellan olika grupper

Andelen anställda som kan ha fördel av att löneväxla varierar mycket mellan olika grupper på arbetsmarknaden. Inkomststatistik från SCB visar att högtutbildade, män och medelålders anställda är tydligt överrepresenterade bland de knappt 850 000 anställda som har inkomster över PGI-taket, och som därför kan ha fördel av att löneväxla. Det avspeglas också i hur stora andelar av de anställda som löneväxlar.

Det förekommer att anställda som har en inkomst under PGI-taket löneväxlar, trots att det troligen är ekonomiskt ofördelaktigt för dem. Men det är inte vanligt. Den exakta omfattningen är svår att bedöma. När vi närmare analyserar löneväxling över PGI-taket ser vi att anställda med inkomster just över taket löneväxlar i mindre omfattning än anställda med högre inkomster.

Det är vanligare att anställda i privat sektor löneväxlar än att anställda i offentlig sektor gör det. De som löneväxlar över PGI-taket är till stor del privatanställda tjänstemän. Det är också en relativt stor andel regionanställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar.

Totalt sett löneväxlar fler män än kvinnor. Det beror på att betydligt fler män än kvinnor har inkomster över PGI-taket. Men bland anställda med inkomst över PGI-taket finns ingen tydlig könsskillnad i vår egen enkät. I lönestatistiken för offentliganställda ser vi i stället en tendens att kvinnor löneväxlar i större omfattning än män när vi jämför anställda på samma inkomstnivåer över PGI-taket.

Yngre anställda löneväxlar i mindre omfattning än medelålders och äldre anställda, och anställda med högskoleutbildning löneväxlar i större omfattning än anställda med lägre utbildning. Även de anställdas familjesituation tycks ha vissa samband med i vilken omfattning de löneväxlar.

Lönestatistik från den offentliga sektorn visar att chefer och ledningspersonal löneväxlar i större omfattning än övriga offentliganställda.

Heltidsanställda och personer med tillsvidareanställning löneväxlar i större omfattning än deltidsanställda och personer med tidsbegränsade anställningar. Det finns också skillnader mellan anställda på olika arbetsområden. För privatanställda saknas motsvarande uppgifter.

Många av de som löneväxlar varje månad uppger att de bara har löneväxlat något eller några få år. Det kan tyda på att löneväxlingen har ökat i omfattning de senaste åren.

Genomsnittliga löneväxlade belopp varierar mellan olika grupper

De flesta datakällor som ISF har haft tillgång till pekar mot att det genomsnittliga löneväxlingsbeloppet är runt 4 000 kronor i månaden. Men spridningen är stor. Medianvärdena ligger betydligt lägre än medelvärdena, eftersom små grupper av anställda som löneväxlar höga belopp drar upp medelvärdena.

Om anställda löneväxlar eller inte har ett starkt samband med deras inkomst, och det gäller även de belopp som de anställda växlar. Flera datakällor visar att anställda med högre inkomster växlar högre genomsnittliga belopp än anställda med lägre inkomster. Men den stora spridningen i hur stora belopp anställda löneväxlar och det låga antalet personer i ISF:s egen enkät som löneväxlar gör det annars svårt att se tydliga mönster när vi jämför olika grupper av anställda.

Det finns ingen tydlig skillnad mellan könen i hur stora belopp anställda löneväxlar i de datakällor som vi har tillgång till. Det begränsade dataunderlaget gör det också svårt att jämföra hur stora belopp anställda växlar i olika sektorer på arbetsmarknaden, även om resultaten tyder på att regionanställda ofta löneväxlar höga belopp.

Flera datakällor visar att äldre personer växlar högre belopp än yngre. Svaren i ISF:s enkät tyder även på att högskoleutbildade i genomsnitt växlar högre belopp än anställda med lägre utbildning, men skattningarna är osäkra. Detsamma gäller skillnader i växlade belopp kopplade till familjesituation.

Arbetsgivarverkets lönestatistik visar att statligt anställda chefer i genomsnitt växlar högre belopp än övriga statsanställda. Det finns också vissa skillnader mellan olika arbetsområden.

Anställda som har haft månadsvis löneväxling under relativt kort tid, upp till tre år, växlar i genomsnitt lägre belopp än de som har löneväxlat under längre tid.

Det saknas offentlig statistik om tjänstepensioner

Trots tjänstepensionernas stora betydelse i det svenska pensionsystemet saknas heltäckande registerdata om tjänstepensioner. Pensionsmyndigheten har på uppdrag av regeringen utarbetat ett förslag om att göra tjänstepensioner till ett officiellt statistikområde och att skapa en nationell tjänstepensionsdatabas. En sådan databas borde också kunna innehålla information om vilka avsättningar till tjänstepensionerna som kommer från löneväxling, om lagstiftaren bedömer att det är betydelsefullt.

1 Inledning

De allra flesta anställda får avsättningar till tjänstepension, i regel genom kollektivavtal.¹ Ibland erbjuds anställda dessutom möjligheten att förstärka sin tjänstepension genom löneväxling. Det innebär att en enskild anställd kommer överens med arbetsgivaren om att byta en del av sin avtalade bruttolön mot extra avsättningar till sin tjänstepension. De som löneväxlar får högre pensioner än de annars skulle fått. Eftersom det främst är höginkomsttagare som löneväxlar kan löneväxlingen leda till ökade inkomstskillnader bland pensionärerna. Samtidigt får förstås de som löneväxlar lägre inkomster under den tid som löneväxlingen pågår, eftersom de avstår från en del av sin lön.

Löneväxling anses inte ekonomiskt fördelaktigt för anställda med en pensionsgrundande inkomst (PGI) under intjänandetaket i den allmänna pensionen, det så kallade PGI-taket.² Om dessa anställda löneväxlar, och därmed sänker sin bruttolön, innebär det att de får lägre avsättningar till sin allmänna pension. För anställda med inkomster över PGI-taket kan löneväxlingen däremot innebära vissa skattemässiga fördelar, vilket kan öka dessa personers livsinkomst. Men vad löneväxlingen faktiskt får för konsekvenser beror på framtida förhållanden som inte fullt ut går att förutse, bland annat i fråga om inkomster, skattenivåer och hur länge personen lever.

I dag saknas kunskap om hur vanligt det är att anställda löneväxlar, både totalt och inom olika grupper. Det beror på att det saknas offentlig statistik om avsättningar till tjänstepension. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har tidigare gjort en förstudie om löneväxling på uppdrag av regeringen. Förstudien visade att det saknas statistik om löneväxling som omfattar hela arbetsmarknaden. För den offentliga sektorn finns vissa uppgifter om löneväxling

¹ ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Vem får avsättningar till tjänstepensioner? En analys av tjänstepensionernas täckningsgrad baserad på registerdata*. Rapport 2018:15.

² Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 19. Pensionsmyndigheten, *Eget sparande till tjänstepension – En konsumentvägledning*. PID179771, 2021, s. 15.

i arbetsgivarnas lönestatistik, men för den privata sektorn saknas motsvarande uppgifter. Enskilda försäkringsbolag och försäkringsförmedlare kan bidra med viss information om löneväxling, men inte tillräckligt för att ge en helhetsbild.³

Regeringen har därför gett ISF i uppdrag att gå vidare med en fördjupad analys av löneväxling. Målet med uppdraget är att öka kunskapen om hur många anställda som löneväxlar till tjänstepension och hur stora belopp.⁴

1.1 Syfte och frågor

Rapportens syfte är att bidra med ökad kunskap om löneväxling till tjänstepension. De viktigaste frågorna är:

- Hur många anställda kan ha fördel av att löneväxla? Hur varierar det mellan olika grupper?
- Hur många anställda löneväxlar? Hur varierar det mellan olika grupper?
- Hur stora belopp omfattar löneväxlingen? Hur varierar det mellan olika grupper?

1.2 Avgränsningar

Vi har undersökt den växling från lön till tjänstepension som görs efter individuella överenskommelser mellan en anställd och en arbetsgivare.

Det finns kollektivavtalade arrangemang som innebär att grupper av anställda gått med på att få lägre löneökningar för att i stället få extra avsättningar till sin tjänstepension. Flexpension, delpension och individuella arbetstidskonton är exempel på detta. Sådana arrangemang behandlar vi inte i rapporten, eftersom regeringsuppdraget till ISF gäller enskilda överenskommelser och inte avsättningsnivåer i kollektivavtalen.

³ ISF, *Förstudie om löneväxling*. Skrivelse 2021-03-31.

⁴ Regeringens beslut den 16 september 2021, S2021/06458 (delvis).

Det är också möjligt att växla exempelvis intjänad semester eller övertid till extra avsättningar till tjänstepension. Det förekommer även att anställda erbjuds att växla engångsbelopp på grund av särskilda händelser, till exempel bonusutbetalningar. Men i rapporten ligger fokus på anställda som varje månad växlar lön till tjänstepension. Det är den form av växling som har tydligast karaktär av regelbundet pensionssparande och som vi har mest tillförlitlig information om.

1.3 Genomförande

Rapporten baseras på data och statistik från flera olika källor. Här ger vi en kort översikt över hur studien har genomförts. Närmare beskrivningar finns i bilaga 1. Ett par problem med datakvalitet och hur vi har hanterat dessa diskuterar vi också mer detaljerat i kapitel 3.

1.3.1 Enkätundersökning

ISF har beställt en egen enkät om lönevaxling av enkätföretaget Novus via deras webbpanel. Enkäten besvarades av 1 173 anställda som hade en lön under intjänandetaket för allmän pension (PGI-taket) och 2 033 anställda som hade en lön över PGI-taket. Enkätundersökningen gjordes i oktober 2021. I den statistiska analysen av enkätsvaren har vi använt vikter för att beräkna hur lönevaxlingen ser ut bland alla anställda i Sverige. Vikterna kompenserar bland annat för att anställda med höga inkomster är överrepresenterade bland de som har besvarat enkäten. Viktningen beskrivs närmare i bilaga 1.

Resultat från en enkätstudie är inte lika tillförlitliga som statistik som bygger på registerdata, eller förstahandsinformation om hur personer faktiskt gör. Förutom den statistiska osäkerheten är det svårt att veta både om de som svarat på enkäten har förstått de frågor som de svarat på och hur sanningsenligt de besvarat dem. Vi har jämfört enkätresultaten med information från andra källor när det har varit möjligt, för att på så sätt bedöma kvaliteten i uppgifterna. Efter närmare analys har vi valt att presentera resultat baserade på en justerad variabel för lönevaxling. Detta beskriver vi närmare i avsnitt 3.1.

1.3.2 Registerdata om inkomstuppgifter

Från Statistikmyndigheten SCB har vi fått uppgifter om hur många anställda som har inkomster över respektive under PGI-taket. Dessa uppgifter är fördelade på kön, ålder, arbetsmarknadssektor och utbildningsnivå. De ger en bild av den grupp som har tillräckligt höga inkomster för att de ska kunna ha fördel av att löneväxla. SCB:s siffror är från år 2019.

1.3.3 Uppgifter om löneväxling från arbetsgivarorganisationer

Arbetsgivarverket har bidragit med data om löneväxling från den lönestatistik som omfattar alla statligt anställda. Statistiken visar om en person har löneväxlat och i så fall med vilket belopp. Uppgifterna kommer från mars månad 2021.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tagit fram statistik för ISF:s räkning om löneväxling bland kommun- och regionanställda. Uppgifterna kommer från SKR:s lönestatistik. Statistiken visar hur många anställda som löneväxlar, men inte vilka belopp. Uppgifterna kommer från november månad 2020. Tyvärr finns det ett problem i denna statistik, i form av arbetsgivare som inte rapporterar någon löneväxling i sin lönestatistik trots att de har anställda som löneväxlar. Avsnitt 3.2.2 beskriver hur vi har hanterat detta.

1.3.4 Uppgifter om löneväxling från valcentraler och försäkringsbranschen

Pensionsvalet och Valcentralen/Skandikon, de två valcentraler som hanterar kommun- och regionanställdas tjänstepensioner, har lämnat uppgifter om hur många som löneväxlar via valcentralerna. De har också gett vissa uppgifter om hur löneväxlade belopp varierar mellan olika grupper.

Tre försäkringsbolag har bidragit med uppgifter om antal personer med löneväxling till bolagens tjänstepensionsförsäkringar och hur stora belopp olika grupper i genomsnitt löneväxlar. Även ett par mellanhänder på försäkringsmarknaden har lämnat vissa uppgifter.

1.3.5 Våra skattningar och analyser

ISF har gjort totalskattningar av hur många personer som löneväxlar och hur stora belopp löneväxlingen omfattar. Men problemen med datakvalitet innebär att dessa skattningar är osäkra. Vi har också gjort analyser av hur löneväxlingen varierar mellan olika grupper. Analyserna handlar dels om hur stora andelar av de anställda som löneväxlar, dels om hur stora belopp anställda inom olika grupper i genomsnitt växlar.

Fokus i analyserna ligger på anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar varje månad. Det förekommer också att anställda löneväxlar engångsbelopp och att anställda med lägre inkomster löneväxlar. Dessa former av löneväxling behandlar vi mer översiktligt i rapporten, eftersom dataunderlaget är svagt.

1.4 Rapportens innehåll

Efter detta inledande kapitel beskriver kapitel 2 vad löneväxling innebär, vilka motiv som finns för löneväxling och vilka grupper som kan tjäna på att löneväxla. Kapitel 3 beskriver vissa brister i de data och den statistik som används i rapporten, samt hur vi hanterat dessa brister. Därefter presenterar kapitel 4 och kapitel 5 kvantitativa skattningar och statistiska uppgifter om löneväxlingen. Kapitel 4 beskriver hur vanligt det är med löneväxling, totalt och i olika grupper av anställda. Kapitel 5 beskriver hur stora belopp som anställda växlar. En avslutande diskussion finns i kapitel 6.

2 Löneväxlingens förutsättningar

Löneväxling till tjänstepension är en möjlighet för anställda att förstärka sitt pensionssparande. Löneväxling kan också medföra vissa skattemässiga fördelar. Men för att överväga löneväxling bör den anställde ha en inkomst över intjänandetaket för den allmänna pensionen, PGI-taket. PGI-taket är den högsta inkomst som kan ligga till grund för den allmänna pensionen. Även om en anställd har en inkomst över PGI-taket är det ekonomiska utfallet av löneväxling inte helt säkert, bland annat för att utfallet beror på framtida skattesatser och andra förhållanden i framtiden som den anställde inte säkert kan förutse (avsnitt 2.1).

Vilka villkor som gäller för löneväxlingen och hur löneväxlingen hanteras skiljer sig också mellan olika arbetsgivare (avsnitt 2.2).

Andelen anställda som kan tjäna på att löneväxla varierar mycket mellan olika grupper på arbetsmarknaden. Män, högutbildade och medelålders anställda är tydligt överrepresenterade bland de som har inkomster över PGI-taket (avsnitt 2.3).

2.1 Höginkomsttagare kan tjäna på löneväxling

Tjänstepensioner betalas av arbetsgivaren. De innebär att arbetsgivare och anställda kommit överens om att arbetsgivaren gör avsättningar till tjänstepension, vanligen genom att betala premier till en tjänstepensionsförsäkring för den anställdes räkning. De flesta anställda får avsättningar till sin tjänstepension genom kollektivavtal. Men utöver de kollektivavtalade avsättningarna erbjuder många arbetsgivare löneväxling, för alla anställda eller för vissa grupper.

2.1.1 Löneväxling kan innebära skattemässiga fördelar

Löneväxling är en individuell överenskommelse mellan den anställda och arbetsgivaren om att den anställda får avdrag på bruttolönen i utbyte mot att arbetsgivaren gör ytterligare avsättningar till den anställdes tjänstepension. I regel görs ett sådant avdrag varje månad, men det förekommer också att man växlar engångsbelopp. Det gäller exempelvis så kallad bonusväxling, där den anställda kan växla en bonus mot att arbetsgivaren gör en engångsavsättning till tjänstepensionen. Det finns ingen särskild lagreglering av löneväxling, utan arbetsgivaren gör avsättningar i form av löneväxling enligt samma skatteregler som gäller för övriga tjänstepensionsavsättningar.⁵

Ett motiv för löneväxling är att anställda vill förstärka sitt pensionssparande och minska den nedgång i inkomst som pensioneringen normalt medför. Detta kan i synnerhet gälla personer med höga inkomster som tidigare under sitt arbetsliv haft perioder med låga inkomster. Ett ökat pensionssparande kan även ge anställda möjlighet att gå i pension tidigt. Flera källor säger att löneväxling har blivit vanligare de senaste åren, inte minst sedan möjligheten att göra avdrag för privat pensionssparande togs bort för de flesta anställda år 2016.⁶

Att pensionssparandet sker genom just löneväxling har främst skattemässiga orsaker, och ibland är troligen de skattemässiga aspekterna det viktigaste motivet för de som löneväxlar. För många anställda kan inkomstskatten bli lägre när pensionen tas ut än när löneväxlingen sker. Beräkningar från Alecta och PRI tyder på att fördelen med att på det sättet skjuta upp inkomstskatt är större för personer med inkomster just över PGI-taket än för personer med högre inkomster, eftersom personer med höga inkomster kan komma att betala statlig skatt även som pensionärer.⁷

Eftersom den särskilda löneskatten på avsättningar till tjänstepension är lägre än de sociala avgifterna på lönen så kan den anställda och arbetsgivaren också avtala om en något högre tjänstepensionsavsättning än den lön som den anställda avstår ifrån, utan att kostnaden för

⁵ 28 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

⁶ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 23; Arbetsgivarverket, *Löneutvecklingen på det statliga avtalsområdet, statistikperioden september 2019 – september 2020*. Rapportserie 2021 #2.

⁷ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 10–18.

arbetsgivaren ökar.⁸ En enkätundersökning bland privata arbetsgivare utförd av tjänstepensionsbolaget Alecta och PRI Pensionsgaranti tyder på att de flesta som löneväxlar får högre avsättningar än den bruttolön som de avstår.⁹ Dessutom är avkastningsskatten för tjänstepensionssparande lägre än för alternativa sparformer.¹⁰

2.1.2 Löneväxling är inte lämpligt för alla

På grund av de skattemässiga fördelarna beskrivs löneväxling ofta som en förmån för de anställda. Men en förutsättning för att det ska vara det är att de anställda har så pass hög lön att andra socialförsäkringsförmåner inte påverkas av att de får lägre lön. Löneväxling anses därför inte vara lämplig för personer med en lön under PGI-taket, som för närvarande (år 2022) ligger på drygt 47 700 kronor per månad.¹¹

För personer med löner under PGI-taket innebär löneväxling att pensionsavsättningar i det allmänna pensionssystemet blir lägre. Löneväxlingen kan även påverka andra inkomstbaserade socialförsäkringsförmåner negativt. Därför erbjuder arbetsgivare ofta inte löneväxling till personer med löner under PGI-taket. I Alectas och PRI:s undersökning bland privata arbetsgivare svarade bara en fjärdedel av de arbetsgivare som tillät löneväxling att de låter alla sina anställda löneväxla.¹²

Löneväxling kan också vara mindre lämplig för äldre anställda. För anställda som vid årets ingång fyllt 65 år blir arbetsgivaravgiften betydligt lägre, medan den särskilda löneskatten på pensionskostnader är oförändrad. Om löneväxlingen ska vara kostnadsneutral för arbetsgivaren bör den extra tjänstepensionspremien från löneväxlingen därför vara *lägre* än den lön som den anställde avstår. Dessutom är skatten på arbetsinkomster lägre för anställda som vid årets ingång fyllt 65 år.

⁸ Pensionsmyndigheten, *Eget sparande till tjänstepension – En konsumentvägledning*. PID179771, 2021, s. 14–15.

⁹ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 6–7.

¹⁰ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 9–10.

¹¹ Pensionsmyndigheten, *Eget sparande till tjänstepension – En konsumentvägledning*.

PID179771, 2021, s. 15. Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 19.

¹² Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 28.

Även för anställda under 65 år som har en inkomst över PGI-taket är det osäkert hur fördelaktigt det är att löneväxla jämfört med att spara på annat sätt. De pengar som man växlat är låsta i ett pensions-sparande tills man börjar ta ut sin tjänstepension. Olika privata inkomstbaserade försäkringar kan också ge sämre utfall om man löneväxlar. Det kan exempelvis gälla inkomstförsäkringar vid arbetslöshet eller kollektivavtalade tilläggsförsäkringar vid sjukdom. Löneväxling innebär också en spekulering i framtida förhållanden där utfallet är osäkert. Det gäller pensionsspararens framtida inkomster och livslängd, framtida skattesatser och tjänstepensionskapitalets framtida värdeutveckling.

2.2 Arbetsgivarna väljer själva om de vill erbjuda löneväxling

Det är upp till varje arbetsgivare att avgöra om de ska erbjuda sina anställda att löneväxla. Den undersökning om löneväxling som Alecta och PRI gjort tyder på att arbetsgivare som erbjuder löneväxling ofta ser det som en förmån som gör dem till mer attraktiva arbetsgivare. Samtidigt är det få arbetsgivare som säger att det finns en stark efterfrågan på löneväxling från de anställdas sida.¹³

Arbetsgivare som erbjuder löneväxling kan välja att antingen låta de växlade beloppen komplettera de anställdas kollektivavtalade tjänstepensioner eller låta anställda löneväxla till separata försäkringar. När löneväxlingen fyller på den kollektivavtalade tjänstepensionen går avsättningarna för det mesta genom de valcentraler som hanterar den kollektivavtalade tjänstepensionen. Men framför allt på den privata sidan har det vuxit fram en stor marknad för försäkringsförmedlare som erbjuder arbetsgivarna att hantera deras löneväxling, och som får provision från försäkringsbolagen. Då placeras de löneväxlade pengarna för det mesta i separata försäkringar. Det finns också andra typer av mellanhänder, exempelvis webbaserade förmånportaler. Arbetsgivarna kan även teckna avtal om löneväxling direkt med ett försäkringsbolag.

Alectas och PRI:s undersökning tyder på att många privata arbetsgivare överlåter hanteringen av de anställdas löneväxling till

¹³ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 23–25.

försäkringsförmedlare eller andra externa aktörer. Dessa står ofta också för rådgivning till de anställda.¹⁴

Att det finns olika sätt att hantera löneväxling, med olika aktörer inblandade, gör löneväxlingen svåröverskådlig. Det bidrar också till att det är svårt att ta fram övergripande statistik om löneväxling.

2.3 Andelen höginkomsttagare varierar mellan olika grupper

Det är höginkomsttagare, här definierade som personer med inkomster över PGI-taket, som kan ha ekonomisk fördel av att löneväxla jämfört med att pensionsspara på andra sätt. Andelen anställda med inkomster över PGI-taket är högre bland män än bland kvinnor, högre bland medelålders än bland yngre personer, och högre bland personer med högskoleutbildning än bland de med lägre utbildning. Det finns också skillnader mellan olika sektorer på arbetsmarknaden. Det visar siffror från Statistikmyndigheten SCB.

2.3.1 En mindre andel av de anställda har inkomster över PGI-taket

SCB har tagit fram statistik över anställda som har inkomster över och under PGI-taket. Siffrorna är från år 2019, vilket var det senaste året det fanns data för när statistikbeställningen gjordes. Det är dessutom det senaste helåret då arbetsmarknaden inte påverkats av coronapandemin.

År 2019 fanns 848 000 anställda med inkomster över PGI-taket. De utgjorde 18,5 procent av alla anställda enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). I RAMS ingår personer mellan 16 och 74 år som har en förvärvsinkomst på minst 100 kronor under november månad det aktuella året. Från dessa har SCB sedan rensat bort företagare, det vill säga personer som har sin inkomst från näringsverksamhet och inte en anställning, eftersom löneväxling bygger på en överenskommelse mellan en anställd och en arbetsgivare. Även personer som kombinerar en anställning med egen näringsverksamhet har rensats bort.

¹⁴ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 26–28.

Gränsen på 100 kronor innebär att RAMS även omfattar personer som förvärvsarbetar i relativt liten omfattning. Bland anställda med en månadsinkomst på minst 10 000 kronor år 2019 hade ungefär 20 procent inkomster över PGI-taket. Men de följande beskrivningarna baseras på alla anställda som ingår i RAMS-statistiken, alltså även de med mycket låga inkomster (tabell 2.1).

2.3.2 Fler män än kvinnor har höga inkomster

Totalt har 12,5 procent av de anställda kvinnorna och 24,4 procent av de anställda männen inkomster över PGI-taket (tabell 2.1). Eftersom det finns ungefär lika många anställda kvinnor som män består den grupp som kan ha fördel av att löneväxla till nästan två tredjedelar av män.

2.3.3 Flest höginkomsttagare bland medelålders anställda

Andelen anställda med inkomster över PGI-taket är högst i åldersgrupperna 45–54 år och lägst bland de yngsta. Även bland de anställda som fortsätter arbeta efter 65 års ålder är andelen som har inkomster över PGI-taket liten. Mönstret är detsamma för kvinnor och män. I alla åldersgrupper är det betydligt fler män än kvinnor som kan ha fördel av att löneväxla (tabell 2.1).

2.3.4 Högutbildade har ofta höga inkomster

Det är framför allt anställda med högskoleutbildning som har höga löner. Mönstret är detsamma för kvinnor och män. Bland män med högskoleutbildning har 40 procent inkomster över PGI-taket, bland kvinnor med högskoleutbildning har 20 procent inkomster över PGI-taket. Andelarna med inkomst över PGI-taket är betydligt lägre bland anställda med gymnasieutbildning och grundskoleutbildning (tabell 2.1).

Över två tredjedelar av alla anställda med inkomst över PGI-taket har högskoleutbildning. Bland kvinnorna är siffran ännu högre, 81 procent, och bland männen med inkomst över PGI-taket har 62 procent högskoleutbildning.

Tabell 2.1. Anställda med en inkomst över PGI-taket i olika grupper på arbetsmarknaden, procentandelar och antal, år 2019

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Antal anställda med ink. över taket</i>	<i>Totalt antal anställda</i>
Ålder					
–24 år	0,2 %	1,4 %	0,8 %	4 056	491 339
25–29 år	2,7 %	7,8 %	5,3 %	28 964	542 800
30–34 år	7,1 %	17,6 %	12,5 %	68 273	544 174
35–39 år	12,7 %	27,2 %	20,1 %	99 869	497 213
40–44 år	18,9 %	35,0 %	26,9 %	131 963	490 301
45–49 år	21,7 %	39,2 %	30,3 %	157 603	520 690
50–54 år	20,6 %	38,1 %	29,2 %	151 663	519 941
55–59 år	17,7 %	34,3 %	25,7 %	117 396	456 117
60–64 år	13,8 %	28,2 %	20,7 %	73 030	352 823
65– år	5,3 %	11,9 %	8,6 %	15 026	175 396
Utbildning					
Grundskola	2,1 %	8,6 %	5,9 %	26 789	452 260
Gymnasium	5,2 %	16,5 %	11,4 %	234 877	2 067 361
Högskola	20,2 %	40,5 %	28,9 %	580 298	2 009 868
Okänd	7,5 %	10,5 %	9,6 %	5 879	61 305
Sektor					
Privat	14,4 %	24,9 %	20,7 %	654 620	3 155 792
Offentlig	10,2 %	22,1 %	13,5 %	193 223	1 435 002
<i>Kommun</i>	<i>6,1 %</i>	<i>10,5 %</i>	<i>7,2 %</i>	<i>64 562</i>	<i>902 184</i>
<i>Region</i>	<i>15,5 %</i>	<i>37,3 %</i>	<i>20,3 %</i>	<i>55 428</i>	<i>273 633</i>
<i>Stat</i>	<i>22,6 %</i>	<i>34,5 %</i>	<i>28,3 %</i>	<i>73 233</i>	<i>259 185</i>
Totalt	12,5 %	24,4 %	18,5 %	847 843	4 590 794

Anm.: Anställda i kommunalt, regionalt och statligt ägda företag räknas som privatanställda.
Källa: SCB (RAMS).

2.3.5 Andelen höginkomsttagare är högst bland statsanställda och lägst bland kommunanställda

Totalt sett är andelen som har inkomster över PGI-taket högre i privat sektor än i offentlig sektor. Men andelarna varierar mycket inom den offentliga sektorn. Bland kvinnorna är andelen höginkomsttagare högst bland de statligt anställda och bland männen är andelen högst bland de regionanställda. Den lägsta andelen anställda med inkomst över PGI-taket finns bland de kommunanställda (tabell 2.1).

Totalt arbetar betydligt fler anställda i privat sektor än i offentlig sektor. Över tre fjärdedelar av alla anställda med inkomst över PGI-taket arbetar också i privat sektor. Siffran är högre för män – 85 procent av männen med lön över PGI-taket arbetar i privat sektor medan motsvarande siffra för kvinnor är 63 procent.

3 Osäkra data och ofullständig statistik om löneväxling

Ett huvudsyfte med den här studien har varit att bedöma hur omfattande löneväxlingen i Sverige är. Men de bedömningar vi kan presentera är osäkra. Det beror på att de data och den statistik som vi använder i studien har brister. Dels framstår svaren i vår egen enkätundersökning delvis som orealistiska, dels finns det luckor i den lönestatistik för kommun- och regionanställda som vi har använt som jämförelsepunkt. Eftersom ganska lite är känt om löneväxlingens omfattning bedömer vi ändå att det finns ett värde i att presentera de resultat vi fått fram. I detta kapitel redogör vi för de källor till osäkerhet som finns och hur vi hanterat dem.

Svaren i vår egen enkätundersökning framstår delvis som orealistiska. Troligen är kunskapen om löneväxling låg bland många anställda. Det kan ha lett till missförstånd och felaktiga svar. Efter en närmare analys av svarsmönstren i enkäten väljer vi att presentera skattningar baserade på justerade data, där vi har tagit bort personer som har svarat att de löneväxlar men som inte har uppgett vilket belopp de växlar (avsnitt 3.1).

Den statliga lönestatistiken verkar mestadels vara av god kvalitet, men lönestatistiken från Sveriges kommuner och regioner (SKR) har stora luckor. De siffror som presenteras i rapporten baseras endast på de 123 kommuner och 8 regioner som har redovisat löneväxling till SKR. Vi har justerat siffrorna för kommunanställda för att ta hänsyn till att vissa kommuner inte erbjuder löneväxling (avsnitt 3.2).

För privatanställda saknar vi siffror från andra källor än vår egen enkät. Men baserat på jämförelser med den offentliga lönestatistiken bedömer vi att enkätresultaten troligen överskattar löneväxlingens omfattning även när det gäller privatanställda. För att bedöma löne-

växlingens totala omfattning har vi därför använt en kombination av enkätdata och lönestatistikdata (avsnitt 3.3).

3.1 Osäkra resultat i ISF:s enkätundersökning

För att skatta löneväxlingens omfattning har ISF beställt en egen enkätundersökning genom enkätföretaget Novus. Syftet med enkätundersökningen var att uppskatta hur stora andelar av de anställda som löneväxlar, fördelat på anställda med inkomster över och under intjänandetaket i den allmänna pensionen, PGI-taket. Men vi bedömer att enkätsvaren ger skattningar som inte är helt realistiska. Efter att ha analyserat enkätsvaren närmare bedömer vi att en justering, där vi tar bort personer som svarat att de löneväxlar men som inte uppger vilket belopp de växlar, ger mer verklighetsnära skattningar.

Frågan om löneväxling var formulerad så här:

Anställda kan komma överens med sin arbetsgivare om löneväxling till tjänstepension. Det innebär att man får extra avsättningar till sin framtida tjänstepension, men i stället får man en lägre utbetald lön.

Har du en överenskommelse om att växla en del av din lön till tjänstepension varje månad?

Frågan gäller bara individuella överenskommelser med arbetsgivaren. Bortse från kollektivavtalade arrangemang såsom flexpension, delpension eller arbetstidskonton.

Ja

Nej

Vet ej

Vi antar att de som faktiskt löneväxlar vet att de löneväxlar och svarar ja på frågan. Däremot är det troligt att många av de som inte löneväxlar inte vet vad löneväxling är och därför kan svara ”vet ej”. Vi har därför tolkat både nej-svar och vet ej-svar som att respondenterna inte löneväxlar.

Med de vikter som vi använder blir skattningarna då att totalt 7,9 procent av alla anställda löneväxlar varje månad – 21,2 procent av de som före skatt och eventuell löneväxling hade inkomster över PGI-taket och 4,5 procent av de som hade inkomster under PGI-taket. I synnerhet andelen med inkomster under PGI-taket som löneväxlar verkar orealistisk. Skattningarna skulle innebära att runt 45 procent av alla som löneväxlar har inkomster under PGI-taket. Men även andelen som löneväxlar över PGI-taket verkar hög jämfört med andra datakällor som vi har tillgång till. Den externa kvalitetssäkrare som ISF anlitat håller med om dessa bedömningar.

Dessa resultat tyder på att det finns felaktiga svar i enkäten. Vad felan beror på är svårt att säga. I enkätundersökningar är det alltid svårt att veta om respondenterna uppfattar frågorna korrekt, och om de ger sanningsenliga svar. Tänkbara problem i vårt specifika fall är:

- En del av de som svarade ja på frågan om de löneväxlade visste inte eller förstod inte vad löneväxling är, och blandade ihop det med något annat. De kan ha blandat ihop löneväxling med den vanliga kollektivavtalade tjänstepensionen, med någon form av flexpension eller liknande, med privat sparande avsett för pension, eller kanske med växling från semester eller övertid till pension.
- En del av de som löneväxlade kan ha missuppfattat enkätens fråga om inkomst före skatt och uppgett inkomst efter skatt.
- En del av de som besvarade enkäten kan ha fyllt i felaktiga svar på grund av slarv eller ointresse.
- Det är också möjligt att anställda som inte har en kollektivavtalad tjänstepension kan ha missuppfattat frågan om löneväxling.

Alla dessa faktorer kan ha bidragit till den bristande kvaliteten i våra enkätdata. Det är svårt att säga något om hur stor betydelse de olika faktorerna har. Men det är troligt att många av de som svarade hade dålig kunskap om löneväxling, särskilt de med inkomster under PGI-taket.¹⁵

De som svarade ja på frågan om löneväxling fick en följdfråga om vilket belopp de växlade varje månad. För att hantera de orealistiska

¹⁵ Hagen J. och Elinder S., *Den komplexa tjänstepensionen*. SNS, 2018, s. 86–87.

siffrorna har vi justerat våra data genom att utesluta de personer som har svarat att de löneväxlar men som inte har angett något belopp. Personer med inkomster under PGI-taket är kraftigt över-representerade i denna grupp. Efter en närmare analys bedömer vi att tillförlitligheten är låg i dessa svar, och att de inte bör ingå i underlaget för våra skattningar av löneväxlingens omfattning. En mer utförlig genomgång av våra data och övervägandena bakom justeringen finns i bilaga 1.

Justeringen innebär att antalet respondenter med löneväxling minskar från 463 till 368, varav endast 15 har inkomster under PGI-taket. Skattningen för andelen anställda med en lön över PGI-taket som löneväxlar minskar från 21,2 procent till 18,2 procent. Motsvarande andel bland de med en lön under PGI-taket minskar från 4,5 till 1,6 procent (tabell 3.1). Bland de som har svarat att de löneväxlar minskar andelen med inkomster under PGI-taket samtidigt från 45 procent till 26 procent.

Tabell 3.1. Andel anställda som löneväxlar, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall, med och utan justering för belopp

	<i>Utan justering för belopp</i>		<i>Med justering för belopp</i>	
	<i>Skattning</i>	<i>Konfidens-intervall</i>	<i>Skattning</i>	<i>Konfidens-intervall</i>
Inkomst över PGI-taket	21,2	19,1–23,5	18,2	16,2–20,3
Inkomst under PGI-taket	4,5	3,1–6,4	1,6	0,8–3,1
Totalt	7,9	6,6–9,3	4,9	4,1–6,0

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar. Justering för belopp innebär att de som inte kunnat eller velat ange löneväxlat belopp har uteslutits ur analysen.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Denna justering används i våra fortsatta analyser av löneväxling, det vill säga i alla tabeller i kapitel 4, kapitel 5 och bilaga 2 som baseras på enkätdata. Det är en kraftig justering med tanke på vad respondenterna faktiskt svarade i enkäten, och innebär en osäkerhet i våra resultat. Men vår bedömning är ändå att denna justering leder till mer korrekta resultat än ojusterade enkätdata.

Även efter justeringen verkar andelen med en inkomst under PGI-taket som löneväxlar vara hög jämfört med vad andra tillgängliga datakällor pekar på. Skattningen för denna grupp baseras också på ett mycket litet antal respondenter från enkätundersökningen. Vi har därför lagt fokus i våra analyser på löneväxling över PGI-taket.

Analyserna behandlar i första hand anställda som löneväxlar varje månad. I enkäten ingick också ett par frågor om personen hade växlat ett engångsbelopp de senaste tolv månaderna. Svaren på frågan om engångsbelopp tycks ha liknande kvalitetsbrister som svaren om löneväxling varje månad. Totalt svarade 161 personer att de hade växlat engångsbelopp, men bara 104 av dessa uppgav vilket belopp de hade växlat. Andelen med inkomster under PGI-taket var betydligt högre bland de som inte uppgav något belopp. Vi har därför även här bortsett från de svar där respondenten inte har uppgett något växlat belopp. Vi beskriver våra överväganden om detta närmare i bilaga 1. Analyser av engångsbelopp redovisas i avsnitt 4.11 och 5.11.

3.2 Delar av den offentliga lönestatistiken har brister

För offentliganställda finns vissa uppgifter om löneväxling i den lönestatistik som Arbetsgivarverket och SKR samlar in. För statsanställda går det att jämföra dessa uppgifter med skattningarna från vår egen enkät. En sådan jämförelse gör det möjligt att bedöma hur tillförlitliga våra enkätdata är. Däremot har lönestatistiken från SKR tyvärr luckor, vilket gör jämförelser mellan datakällorna för regionanställda och i synnerhet kommunanställda mer osäkra. ISF har gjort en egen justering av siffrorna för kommunanställda för att få mer rättvisande skattningar.

3.2.1 Arbetsgivarverkets lönestatistik innehåller detaljerade uppgifter om löneväxling

Arbetsgivarverkets lönestatistik innehåller uppgifter om löneväxling till tjänstepension bland statligt anställda. Statistiken tycks mestadels vara av god kvalitet, men ISF har gjort ett par mindre justeringar i datamaterialet. Vi beskriver dessa i bilaga 1.

Det är inte särskilt vanligt att statligt anställda löneväxlar. Totalt löneväxlade 4 955 personer under den månad då lönestatistiken samlades in, i mars 2021. Det motsvarar 2,0 procent av de statsanställda.

Bland statsanställda med en lön över PGI-taket var det, enligt uppgifterna från Arbetsgivarverket, totalt 7,4 procent som löneväxlade. Löneväxling under PGI-taket förekom i liten omfattning, 0,2 procent eller 452 personer. Detta kan jämföras med skattningarna för statsanställda från vår egen enkät (tabell 3.2). Skattningen baserad på enkäten för andel med löneväxling över PGI-taket är 7,0 procent, vilket ligger nära Arbetsgivarverkets lönestatistik. Skattningen utifrån enkäten av hur många med en inkomst under PGI-taket som löneväxlar är 2,6 procent. Det är avsevärt högre än lönestatistiken, men den statistiska osäkerheten är också stor för denna skattning. Skattningen för all löneväxling är också högre än vad Arbetsgivarverkets lönestatistik säger, även om siffran från lönestatistiken ligger inom ett 95-procentigt konfidensintervall för enkätens skattning.

3.2.2 Lönestatistiken från Sveriges kommuner och regioner är ofullständig

Även SKR:s lönestatistik för kommun- och regionanställda innehåller uppgifter om löneväxling. Men den statistiken har brister. Uppgifter om löneväxling saknas från många arbetsgivare.

SKR har hittills inte följt upp eller kvalitetssäkrat uppgifterna om löneväxling i sin lönestatistik. Men det är uppenbart att många arbetsgivare som faktiskt erbjuder löneväxling inte har rapporterat det i lönestatistiken. Andra källor visar att alla Sveriges 21 regioner och en stor majoritet av kommunerna erbjuder löneväxling.¹⁶ ISF har därför valt att basera analyserna av löneväxling bland region- och kommunanställda på anställda hos de arbetsgivare som har redovisat någon löneväxling i sin lönestatistik. Eftersom vissa kommuner inte erbjuder löneväxling har vi sedan justerat resultaten för kommunanställda utifrån en bedömning av andelen av dessa som arbetar i kommuner som erbjuder löneväxling. Justeringen innebär att andelen kommunanställda som löneväxlar har räknats ner genom att multipliceras med

¹⁶ *Tidningen Vision*, Lista: Här är de vanligaste förmånerna på jobbet, nr 6 2021, publicerad den 24 september 2021. Tidningen Visions webbplats: www.vision.se, hämtad den 1 november 2021.

en faktor på 0,884. Detaljer om hur vi gjort denna justering finns i bilaga 1. Ytterligare en osäkerhetsfaktor är att vi inte känner till hur representativt urvalet av kommuner och regioner som rapporterat in löneväxling är för övriga kommuner och regioner som erbjuder löneväxling. Det är möjligt att detta leder till en viss över- eller underskattning av löneväxlingen.

Efter att vi gjort denna justering av siffrorna bedömer vi att totalt 0,8 procent av de kommunanställda löneväxlar. Bland kommunanställda med inkomst över PGI-taket bedömer vi att 11,9 procent löneväxlar. Bland anställda med lägre inkomster bedömer vi att bara 0,04 procent löneväxlar.

Bland de regionala arbetsgivare som har redovisat någon löneväxling i SKR:s lönestatistik är det 3,1 procent av alla anställda som löneväxlar. För regionanställda med inkomster över PGI-taket är siffran 15,8 procent och för de med lägre inkomster 0,2 procent.

Totalsiffrorna för löneväxling över PGI-taket bland kommun- och regionanställda är lägre i lönestatistiken än i enkäten. Både vår egen enkät och den offentliga lönestatistiken tyder på att andelen höginkomsttagare som löneväxlar är högst bland regionanställda, något lägre bland kommunanställda, och betydligt lägre bland statligt anställda (tabell 3.2).

Tabell 3.2. Löneväxling över och under PGI-taket enligt olika datakällor, procentandelar som löneväxlar och konfidensintervall för egen enkät

<i>Inkomst</i>	<i>Lönestatistik</i>	<i>Enkät skattning</i>	<i>Enkät undre gräns (95 %)</i>	<i>Enkät övre gräns (95 %)</i>
Under PGI-taket				
Stat	0,2	2,6	0,4	16,1
Region	0,2	0,8	0,2	3,1
Kommun	0,04	0	–	–
Över PGI-taket				
Stat	7,4	7,0	4,6	10,4
Region	15,8	22,8	16,6	30,6
Kommun	11,9	19,3	14,4	25,4
Alla				
Stat	2,0	3,6	1,2	10,1
Region	3,1	4,3	2,9	6,3
Kommun	0,8	1,8	1,3	2,5

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik för mars 2021 och SKR:s lönestatistik för november 2020, med ISF:s justering av siffrorna för kommunanställda. Egen enkät, Novus och ISF.

3.3 Brister i data och statistik gör det svårt att bedöma löneväxlingens omfattning

Efter den justering av våra enkätdata som vi beskriver i avsnitt 3.1 pekar enkätresultaten mot att 18,2 procent av de anställda med en inkomst över PGI-taket och 1,6 procent av de anställda med en inkomst under PGI-taket löneväxlar. Men data från andra källor tyder på att enkäten, trots justeringen, överskattar andelen som löneväxlar. I relativa termer är överskattningen troligen störst för löneväxling under PGI-taket, där det är få som löneväxlar.

För de offentliganställda bedömer vi att uppgifterna från lönestatistiken efter ISF:s justeringar ger en mer rättvisande bild av löneväxlingens omfattning än vår egen enkät. Vi använder därför dessa siffror när vi skattar det totala antalet anställda med en inkomst

över PGI-taket som löneväxlar. Det innebär att vi antar att andelen offentligtanställda som löneväxlar är lägre än i enkäten.

För de privatanställda, som utgör en klar majoritet av de som löneväxlar, har vi inget datamaterial som vi kan jämföra med enkäten. Vi är därför hänvisade till att använda de andelar vi får fram i enkäten för att skatta hur många privatanställda som löneväxlar. Eftersom vi misstänker att enkäten överskattar löneväxlingens omfattning har vi kompletterat enkätresultatet med en justerad siffra. I den antar vi att enkäten överskattar löneväxlingen lika mycket bland privatanställda som bland offentligtanställda. I den justerade skattningen räknar vi därför ner andelen privatanställda som löneväxlar med en faktor som motsvarar minskningen bland de offentligtanställda när vi använder lönestatistikdata i stället för enkätdata.

I kapitel 4 presenterar vi en skattning av det totala antalet anställda som löneväxlar i form av ett intervall, där vi antar att det totala antalet personer ligger mellan den siffra vi får fram med respektive utan denna nedräkning av antalet privatanställda med löneväxling. Skattningen begränsas till hur många anställda med inkomst över PGI-taket som löneväxlar varje månad. För löneväxling under PGI-taket och växling av engångsbelopp är underlaget alltför svagt för att totalskattningar ska vara meningsfulla.

I kapitel 5 presenterar vi också en ungefärlig bedömning av hur mycket pengar den totala löneväxlingen omfattar, bland anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar varje månad. Bedömningen baserar vi dels på skattningen av hur många anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar varje månad, dels på skattningar av genomsnittliga löneväxlade belopp i denna grupp. För de statligt anställda använder vi löneväxlade belopp från Arbetsgivarverkets lönestatistik. För övriga anställda använder vi uppgifter om belopp från vår egen enkät. Men i enkätresultaten finns också en statistisk osäkerhet om löneväxlade belopp. Det innebär att ISF:s bedömning blir ett ganska stort beloppsintervall.

ISF:s bedömningar av löneväxlingens totala omfattning beskrivs närmare i bilaga 1.

4 Löneväxlingens omfattning och fördelning

Efter att vi gjort den justering av våra enkätdata som vi beskriver i förra kapitlet pekar enkätresultaten mot att 18,2 procent av de anställda med en inkomst över intjänandetaket i den allmänna pensionen, PGI-taket, och 1,6 procent av de anställda med en inkomst under PGI-taket löneväxlar. Men den statistiska osäkerheten är stor, och data från andra källor tyder på att enkäten överskattar hur många som löneväxlar. En närmare jämförelse mellan enkätdata och lönestatistikdata leder till en skattning att mellan 13,2 och 17,2 procent av de anställda med en inkomst över PGI-taket löneväxlar. Det motsvarar mellan 110 000 och 150 000 personer (avsnitt 4.1).

Det är ännu vanskeligare att bedöma hur många med en inkomst under PGI-taket som löneväxlar, eftersom dataunderlaget är mycket svagt (avsnitt 4.2). De följande analyserna i kapitlet behandlar därför i första hand löneväxling över PGI-taket. En närmare analys visar att anställda med inkomster precis över PGI-taket löneväxlar i mindre omfattning än anställda med högre inkomster (avsnitt 4.3).

Totalt sett löneväxlar fler män än kvinnor. Det beror på att betydligt fler män än kvinnor har inkomster över PGI-taket. Bland anställda med en inkomst över PGI-taket finns däremot ingen tydlig könsskillnad i vår egen enkät. Bland offentliganställda med en lön över PGI-taket visar lönestatistiken en svag tendens att kvinnor löneväxlar i större omfattning än män. Detta mönster blir tydligare i en analys av kvinnor och män på olika inkomstnivåer över PGI-taket (avsnitt 4.4).

Vår enkät pekar mot att en större andel anställda inom privat sektor löneväxlar än inom offentlig sektor. Bland anställda med inkomster över PGI-taket är det också en stor andel av de regionanställda som

löneväxlar. Antalsmässigt är de flesta som löneväxlar över PGI-taket privatanställda tjänstemän (avsnitt 4.5).

Både i vårt enkätmaterial och i den offentliga lönestatistiken ser vi att yngre anställda löneväxlar i mindre omfattning än medelålders och äldre anställda (avsnitt 4.6). Enkäten pekar också mot att anställda med högskoleutbildning löneväxlar i större omfattning än anställda med lägre utbildning (avsnitt 4.7). Även de anställdas familjesituation tycks ha vissa samband med i vilken omfattning de löneväxlar, men dessa mönster är inte lika tydliga (avsnitt 4.8).

Lönestatistik från den offentliga sektorn visar att chefer och ledningspersonal löneväxlar i större utsträckning än övriga offentliganställda. Heltidsanställda och personer med tillsvidareanställning löneväxlar i större omfattning än deltidsanställda och personer med tidsbegränsade anställningar. Det finns också skillnader mellan anställda inom olika arbetsområden. För privatanställda saknas motsvarande uppgifter (avsnitt 4.9).

De flesta av dessa skillnader mellan grupper framträder både i analyser av alla anställda och i analyser av anställda med en inkomst över PGI-taket. Men i regel är skillnaderna tydligare i analyser av alla anställda, eftersom skillnaderna delvis beror just på att andelen med inkomst över PGI-taket skiljer sig mellan olika grupper.

Många av de som löneväxlar varje månad uppger att de bara har löneväxlat något eller några få år. Det kan tyda på att löneväxlingen har ökat under de senaste åren (4.10).

Fokus i kapitlet ligger på de som löneväxlar varje månad. Ett kort avslutande avsnitt behandlar anställda som löneväxlar engångsbelopp (avsnitt 4.11).

Underlaget från enkäten är i regel för svagt för att vi ska kunna göra analyser uppdelade på kön. I kapitlet redovisar vi därför totalsiffror i de flesta tabeller, och beskriver eventuella könsskillnader av betydelse i den löpande texten. I bilaga 2 finns kompletterande tabeller med siffror uppdelade på kvinnor och män.

4.1 ISF bedömer att mellan 110 000 och 150 000 höginkomsttagare löneväxlar varje månad

Totalt bedömer ISF att mellan 110 000 och 150 000 anställda med inkomster över PGI-taket löneväxlar varje månad. De brister i data och statistik som vi redovisar i kapitel 3 innebär en osäkerhet, som gör att intervallet i skattningen är relativt stort.

De justerade resultaten från ISF:s egen enkät pekar mot att 18,2 procent av de anställda med en inkomst över PGI-taket och 1,6 procent av de anställda med en inkomst under PGI-taket löneväxlar. Men data från den offentliga lönestatistiken tyder på att enkäten överskattar andelen som löneväxlar.

För vår totalskattning av hur många anställda som löneväxlar har vi därför kombinerat uppgifter från lönestatistiken med uppgifter från vår egen enkät.

Genom att göra olika antaganden om tillförlitligheten i enkätens resultat om löneväxling i privat sektor bedömer vi att den totala andelen anställda med inkomst över PGI-taket som löneväxlar varje månad troligen ligger mellan 13,2 och 17,2 procent. Det motsvarar mellan 110 000 och 150 000 personer. Skattningen baseras på uppgifter om löneväxling från åren 2020 och 2021. Detaljer om skattningen beskrivs närmare i bilaga 1.

För löneväxling under PGI-taket har vi ännu svagare underlag för att avgöra hur många som löneväxlar. Vi bedömer att det inte är meningsfullt att göra en sådan skattning.

4.2 Löneväxling under PGI-taket förekommer men omfattningen är svår att bedöma

Den allmänna uppfattningen bland pensionsexperter och rådgivare är att anställda med inkomster under PGI-taket av ekonomiska skäl inte bör löneväxla. För dem finns det andra sätt att pensionsspara som är mer fördelaktiga.¹⁷ Trots det pekar alla våra data- och statistikällor

¹⁷ Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?*, 2021, s. 19.

på att löneväxling under PGI-taket förekommer, men den exakta omfattningen är svår att bedöma.

Justerade siffror från vår egen enkät pekar mot att 1,6 procent av de anställda med en lön under PGI-taket löneväxlar varje månad (0,8–3,1 procent med ett 95-procentigt konfidensintervall). Justeringen innebär att vi har uteslutit anställda som har svarat att de löneväxlar men inte uppgett något belopp.

Enligt Arbetsgivarverkets och Sveriges kommuner och regioners (SKR) lönestatistik är det mycket få anställda med löner under PGI-taket som löneväxlar – 0,2 procent av de statligt anställda, 0,2 procent av de regionanställda och 0,04 procent av de kommunanställda. Det gör att siffrorna från vår enkät framstår som höga, även med den justering vi gjort.

Det är svårt att säga något närmare om vad som kännetecknar de personer i vårt enkätmaterial som löneväxlar under PGI-taket, eftersom de är så få.

Enligt lönestatistiken från SKR är löneväxling under taket vanligare bland män än bland kvinnor, medan könsskillnaden bland statsanställda är mycket liten. De flesta som löneväxlar under PGI-taket har en lön mellan 40 000 kronor per månad och PGI-taket. Löneväxling under taket är vanligare bland äldre anställda än bland yngre. Samma mönster finns bland anställda i staten, regioner och kommuner.

Två försäkringsbolag har lämnat detaljerade uppgifter om anställda som löneväxlar fast de har en inkomst under PGI-taket. Dessa har ofta löner nära PGI-taket, och de flesta är män.

Skattningen från vår egen enkät, att 1,6 procent av de anställda med inkomster under PGI-taket löneväxlar, skulle innebära att ungefär 26 procent av alla anställda som löneväxlar har inkomster under PGI-taket. Den siffran är hög jämfört med vad andra tillgängliga datakällor säger.

Enligt Arbetsgivarverkets lönestatistik har 9 procent av de statsanställda som löneväxlar inkomster under PGI-taket. Enligt SKR:s lönestatistik har 5 procent av de kommunanställda och 6 procent av de regionanställda som löneväxlar inkomster under PGI-taket. Men de verkliga andelarna av de som löneväxlar under PGI-taket kan vara lägre än vad lönestatistiken visar. Det kan förekomma att personer har ytterligare inkomster från annat förvärvsarbete som

inte ingår i Arbetsgivarverkets respektive SKR:s lönestatistik. Ytterligare en osäkerhet är att lönestatistiken använder data från en enstaka mätmånad medan PGI baseras på årsinkomster.

Vi har också fått uppgifter om löneväxling från tre försäkringsbolag. Deras löneväxlingskunder är troligen i första hand privatanställda tjänstemän. Alla de tre bolagen har stora reservationer för att de saknar inkomstuppgifter om en stor del av sina kunder, och för att de registrerade inkomstuppgifter de har kan vara gamla eller på annat sätt osäkra. Men siffrorna från alla bolagen pekar mot att anställda med inkomster under PGI-taket står för en mindre andel av löneväxlingen än vad som framgår av ISF:s enkät.

Sammantaget ser vi att löneväxling under PGI-taket förekommer, men den exakta omfattningen är svår att bedöma. Uppgifter från de offentliga arbetsgivarna och försäkringsbolagen tyder på att vår egen enkät överskattar omfattningen, även efter den justering vi gjort. I våra analyser ligger därför fokus på de med en inkomst över PGI-taket som löneväxlar.

4.3 Inkomstnivå: Löneväxling över PGI-taket är vanligare vid högre inkomster

Analyser av löneväxling över PGI-taket visar ett ganska tydligt mönster. Enligt enkätsvaren är andelen anställda som löneväxlar jämförelsevis låg bland anställda med inkomster precis över PGI-taket, men andelen ökar sedan med inkomsten upp till intervallet 60 000–70 000 kronor per månad. För högre inkomster än så är mönstret inte lika tydligt, och underlaget i vår egen enkätundersökning är svagt (tabell 4.1). Vi ser liknande mönster i lönestatistiken för offentliganställda, för både kvinnor och män (tabell 4.2).

Tabell 4.1. Andel av anställda i olika inkomstklasser över PGI-taket som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Månadslön</i>	<i>Andel</i>	<i>Antal</i>
PGI-taket–49 999 kr	7,5 (5,5–10,3)	610
50 000–59 999 kr	15,4 (12,8–18,4)	735
60 000–69 999 kr	26,2 (20,8–32,5)	328
70 000– kr	27,9 (22,4–34,3)	296
Totalt över PGI-taket	18,2 (16,2–20,3)	1 969

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter i olika inkomst kategorier. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 5.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell 4.2. Andel av offentliganställda kvinnor och män i olika sektorer och inkomstklasser som löneväxlar enligt lönestatistik, procent

<i>Månadslön</i>	<i>Stat</i>			<i>Regioner</i>			<i>Kommuner</i>		
	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Under PGI-taket	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,04	0,07	0,04
Över PGI-taket	8,5	6,6	7,4	16,6	14,8	15,8	11,9	12,0	11,9
Totalt	1,9	2,1	2,0	2,4	5,3	3,1	0,7	1,1	0,8
PGI-taket–49 999 kr	4,6	3,4	4,0	7,0	7,2	7,1	6,6	5,7	6,3
50 000–59 999 kr	8,6	6,6	7,5	17,0	10,3	14,5	15,2	14,1	14,8
60 000–69 999 kr	12,3	8,9	10,4	20,5	13,2	17,5	24,5	21,3	23,2
70 000–79 999 kr	13,9	9,3	11,2	20,9	15,3	18,4	28,6	26,5	27,7
80 000–89 999 kr	16,7	13,3	14,7	27,8	23,0	25,2	20,9	25,4	22,8
90 000–99 999 kr	15,9	11,2	13,2	33,7	25,7	28,9	28,2	24,1	26,5
100 000– kr	8,8	9,3	9,1	37,8	27,3	30,7	29,5	21,6	24,2

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik för mars 2021 och SKR:s lönestatistik för november 2020, med ISF:s justering av siffrorna för kommunanställda.

4.4 Kön: Fler män än kvinnor löneväxlar

Totalt sett är det fler män än kvinnor som löneväxlar. En skattning baserad på enkätdata pekar mot att 69 procent av alla som löneväxlar är män. Bland de som löneväxlar över PGI-taket är andelen män 63 procent. Skillnaden mellan män och kvinnor beror i första hand på att fler män än kvinnor har inkomster över PGI-taket.

Bland anställda med inkomster över PGI-taket finns ingen tydlig skillnad mellan kvinnor och män i andelen som löneväxlar. I vår egen enkät är andelen kvinnor som löneväxlar i denna grupp något högre än andelen män, men konfidensintervallen är relativt stora, vilket gör det svårt att säga om det verkligen är så (tabell 4.3).

Tabell 4.3. Andel av anställda kvinnor och män som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

Kön	Alla anställda		Anställda med inkomst över PGI-taket	
	Andel	Antal	Andel	Antal
Kvinnor	3,1 (2,3–4,0)	1 322	19,4 (16,2–23,1)	732
Män	6,7 (5,2–8,7)	1 789	17,5 (15,1–20,3)	1 237
Totalt	4,9 (4,1–6,0)	3 111	18,2 (16,2–20,3)	1 969

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter av respektive kön.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Även enligt lönestatistiken för statligt, regionalt och kommunalt anställda är det totalt sett högre andelar män än kvinnor som löneväxlar. Både bland statligt anställda och regionanställda med inkomster över PGI-taket är det däremot något större andelar kvinnor än män som löneväxlar, medan könsskillnaden för anställda med inkomster över PGI-taket är mycket liten bland kommunanställda.

Men som vi såg i den mer finfördelade analysen av olika inkomstklasser är mönstret ganska tydligt att kvinnor i offentlig sektor löneväxlar i större omfattning än män på samma inkomstnivå (tabell 4.2). Anledningen till att det inte syns någon skillnad mellan män och kvinnor när det gäller hela gruppen som har en inkomst över

PGI-taket är att en större andel av männen tillhör de högre inkomstgrupper där det är vanligare att anställda löneväxlar. Det kompenseras för att männen löneväxlar i något mindre omfattning inom respektive inkomstgrupp.

4.5 Sektor: De flesta som löneväxlar är privatanställda tjänstemän

ISF:s enkät tyder på att andelen som löneväxlar är betydligt högre i privat sektor än i offentlig sektor bland alla anställda. För anställda med inkomster över PGI-taket pekar skattningarna i samma riktning – 19 procent av de privatanställda och 15,4 procent av de offentligtanställda löneväxlar – men den statistiska osäkerheten är relativt stor. Skillnaden mellan privatanställda och offentligtanställda med inkomster över PGI-taket beror främst på att statligt anställda löneväxlar i liten omfattning (tabell 4.4).

Totalt arbetar mer än två tredjedelar av alla anställda inom den privata sektorn, och större delen av all löneväxling görs av privatanställda. Skattningen från vår egen enkät pekar mot att över fyra femtedelar av alla som löneväxlar arbetar i den privata sektorn. En separat enkätfråga visar att de allra flesta är tjänstemän, inte arbetare. Enkätresultaten pekar mot att ungefär tre fjärdedelar av alla som löneväxlar över PGI-taket är privatanställda tjänstemän.

I den offentliga sektorn är andelen anställda som löneväxlar högst bland regionanställda och lägst bland kommunanställda. För anställda med inkomster över PGI-taket är löneväxling vanligast bland regionanställda, något mindre vanlig bland kommunanställda, och betydligt mindre vanlig bland statligt anställda. Dessa mönster ser vi både i vår egen enkät (tabell 4.4) och i lönestatistiken från Arbetsgivarverket och SKR (tabell 4.5). Lönestatistiken visar också att mönstren är desamma för kvinnor och män.

Tabell 4.4. Andel av anställda i olika sektorer som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

Sektor	Alla anställda		Anställda med inkomst över PGI-taket	
	Andel	Antal	Andel	Antal
Privat	5,8 (4,6–7,2)	1 879	19,0 (16,5–21,6)	1 263
Offentlig	2,9 (2,0–4,2)	1 232	15,4 (12,7–18,6)	706
Stat	3,6 (1,2–10,1)	424	7,0 (4,6–10,4)	299
Region	4,3 (2,9–6,3)	288	22,8 (16,6–30,6)	171
Kommun	1,8 (1,3–2,5)	520	19,3 (14,4–25,4)	236
Totalt	4,9 (4,1–6,0)	3 111	18,2 (16,2–20,3)	1 969

Anm.: Anställda i statliga företag samt i ideella organisationer och liknande ingår i privat sektor. Kommunala och regionala företag ingår i kommun- respektive regionsektorn. Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter i olika sektorer. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 6 och B 7.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell 4.5. Andel av anställda i olika sektorer som löneväxlar enligt lönestatistik för offentlig sektor, procent

Sektor	Alla anställda			Anställda med inkomst över PGI-taket		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Stat	1,9	2,1	2,0	8,5	6,6	7,4
Region	2,4	5,3	3,1	16,6	14,8	15,8
Kommun	0,7	1,1	0,8	11,9	12,0	11,9

Anm.: Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik för mars 2021 och SKR:s lönestatistik för november 2020, med ISF:s justering av siffrorna för kommunanställda.

4.6 Ålder: Medelålders och äldre löneväxlar i större omfattning än yngre

Det finns en relativt tydlig tendens att medelålders och äldre anställda löneväxlar i större omfattning än yngre anställda, både bland alla anställda och bland anställda med en inkomst över PGI-taket. I vår egen enkät är skattningarna för anställda under 35 år betydligt lägre än skattningarna för äldre anställda (tabell 4.6). Det gäller även om vi bara ser till de anställda som har en inkomst över PGI-taket.

Tabell 4.6. Andel av anställda i olika åldersklasser som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

Ålder	Alla anställda		Anställda med inkomst över PGI-taket	
	Andel	Antal	Andel	Antal
–34 år	2,6 (1,1–6,4)	257	6,8 (2,8–15,8)	90
35–44 år	4,8 (3,3–7,1)	651	16,7 (12,9–21,4)	423
45–54 år	6,8 (5,4–8,5)	983	21,1 (17,7–24,9)	679
55–64 år	6,1 (4,9–7,6)	1 117	21,9 (18,6–25,5)	711
65– år	5,4 (2,6–10,6)	103	20,8 (11,1–35,6)	66
Totalt	4,9 (4,1–6,0)	3 111	18,2 (16,2–20,3)	1 969

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter i olika ålderskategorier. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 8.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

I lönestatistiken från den offentliga sektorn är det ett tydligt mönster att andelen som löneväxlar ökar med åldern upp till åldersintervallet 55–64 år. Mönstret är detsamma bland alla offentliganställda och bland offentliganställda med inkomster över PGI-taket, och det gäller både för kvinnor och män (tabell 4.7). I den statliga lönestatistiken är detta mönster också ganska tydligt när vi jämför anställda på samma inkomstnivå.

Tabell 4.7. Andel av offentliganställda i olika åldersklasser som löneväxlar enligt lönestatistik, procent

Ålder	Alla anställda			Anställda med inkomst över PGI-taket		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Stat						
–34 år	0,04	0,1	0,1	1,5	1,8	1,6
35–44 år	0,8	1,1	0,9	4,0	4,3	4,1
45–54 år	2,9	3,2	3,0	8,6	6,8	7,6
55–64 år	4,0	4,0	4,0	12,2	8,2	9,9
65– år	2,1	2,3	2,2	6,6	4,5	5,2
Totalt	1,9	2,1	2,0	8,5	6,6	7,4
Region						
–34 år	0,1	0,4	0,2	2,0	2,4	2,2
35–44 år	1,4	3,6	1,9	8,6	9,1	8,8
45–54 år	3,3	7,3	4,1	17,2	16,7	17,0
55–64 år	4,5	10,7	5,7	26,0	24,1	25,3
65– år	3,0	8,6	4,5	19,0	17,2	18,0
Totalt	2,4	5,3	3,1	16,6	14,8	15,8
Kommun						
–34 år	0,02	0,04	0,02	1,8	2,2	2,0
35–44 år	0,3	0,7	0,4	5,9	7,7	6,5
45–54 år	0,9	1,7	1,1	11,0	11,4	11,1
55–64 år	1,4	2,4	1,6	17,9	17,2	17,7
65– år	0,7	1,4	0,9	10,2	11,3	10,6
Totalt	0,7	1,1	0,8	11,9	12,0	11,9

Anm.: Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik för mars 2021 och SKR:s lönestatistik för november 2020, med ISF:s justering av siffrorna för kommunanställda.

4.7 Utbildning: Högutbildade löneväxlar i större omfattning än lågutbildade

Det finns ett tydligt samband mellan utbildning och löneväxling bland alla anställda i ISF:s enkät. Högutbildade löneväxlar i större omfattning än lågutbildade. En anledning till detta är att högutbildade är överrepresenterade i gruppen anställda som har en inkomst över PGI-taket, där den stora delen av all löneväxling sker. Bland anställda med inkomster över PGI-taket är skillnaderna mellan anställda med olika utbildningsnivå betydligt mindre, och statistiskt osäkra (tabell 4.8). Uppgifter om utbildningsnivå finns bara i vår egen enkät.

Tabell 4.8. Andel av anställda med olika utbildning som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

Utbildning	Alla anställda		Anställda med inkomst över PGI-taket	
	Andel	Antal	Andel	Antal
Grundskola	0,4 (0,1–2,1)	66	12,7 (2,8–42,2)	18
Gymnasium	3,3 (2,2–4,9)	921	16,0 (12,4–20,3)	418
Högskola	6,5 (5,3–8,1)	2 124	18,8 (16,5–21,3)	1 533
Totalt	4,9 (4,1–6,0)	3 111	18,2 (16,2–20,3)	1 969

Anm.: Endast två respondenter med grundskoleutbildning löneväxlar, så andelarna för grundskola är mycket osäkra. Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter med olika utbildning. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 9.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

4.8 Familj: Gifta och samboende verkar löneväxla i större omfattning än ensamstående

De anställdas familjesituation tycks ha vissa samband med i vilken omfattning de löneväxlar. Skattningarna utifrån ISF:s enkät pekar mot att anställda som lever i parförhållanden löneväxlar i större omfattning än ensamstående, och att anställda med barn under 18 år löneväxlar i större omfattning än övriga. Men den statistiska osäkerheten i skattningarna är relativt stor (tabell 4.9).

Bland anställda med inkomster över PGI-taket är de skattade skillnaderna mellan anställda med olika familjeförhållanden än mindre tydliga. Även här finns en tendens att personer i parförhållanden löneväxlar i större omfattning än ensamstående, men osäkerheten i skattningarna är stor (tabell 4.9). Uppgifter om familjesituation finns bara i vår egen enkät.

Tabell 4.9. Andel av anställda med olika familjesituation som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

Familj	Alla anställda		Anställda med inkomst över PGI-taket	
	Andel	Antal	Andel	Antal
Ensam	3,4 (1,9–6,0)	629	14,7 (10,7–20,0)	331
I par	5,5 (4,5–6,7)	2 481	18,9 (16,7–21,3)	1 637
Med barn	6,5 (5,1–8,4)	1 219	18,3 (15,5–21,6)	850
Utan barn	4,0 (3,0–5,4)	1 892	18,0 (15,4–21,0)	1 119

Anm.: I par innebär gift, sambo eller särbo. Barn innebär att personen har barn under 18 år. Tabellen visar viktade procentandelar och ovikttat antal respondenter med olika familjesituation. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 10.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

4.9 Arbete: Löneväxling är vanligast bland chefer, heltidsanställda och tillsvidareanställda

I den offentliga sektorn löneväxlar chefer och ledningspersonal i större utsträckning än övriga anställda, och heltidsanställda och personer med tillsvidareanställning löneväxlar i större omfattning än deltidsanställda och personer med tidsbegränsade anställningar. Det finns också skillnader mellan anställda inom olika arbetsområden. Det visar uppgifter från Arbetsgivarverkets och SKR:s lönestatistik. För privatanställda finns inte motsvarande uppgifter, och det är inte säkert att skillnader mellan olika grupper av anställda ser likadana ut i den privata sektorn som i den offentliga sektorn. ISF:s

egen enkät innehåller inga frågor om arbetsuppgifter eller anställningsförhållanden.

Bland alla statligt anställda löneväxlar chefer i betydligt högre utsträckning än övriga. Man skulle kunna tänka sig att det beror på att chefer har högre löner. Men även i gruppen statligt anställda med inkomster över PGI-taket är det en högre andel chefer som löneväxlar (tabell 4.10).

Det är ganska stora skillnader i andelen som löneväxlar mellan olika arbetsområden i Arbetsgivarverkets lönestatistik, både totalt sett och bland de anställda som har inkomster över PGI-taket. Det kan ha att göra med olika policy eller praxis för löneväxling vid olika större myndigheter.

Andelen anställda som löneväxlar är mycket hög inom trafik- och transportarbete. En närmare analys visar att det nästan uteslutande handlar om anställda inom flygtrafikarbete med inkomster över PGI-taket. Förutom inom trafik- och transportarbete är löneväxling totalt sett vanligast bland anställda med tekniskt arbete, administrativt och ekonomiskt arbete, samt utredningsarbete. Löneväxling över PGI-taket är vanligast inom ”förvaltning, skötsel m.m.”, medicinskt och socialt arbete, samt administrativt och ekonomiskt arbete (tabell 4.10).

Tabell 4.10. Andel av statligt anställda med olika arbetsuppgifter som löneväxlar enligt lönestatistik, procent

Arbete	Alla anställda			Anställda med inkomst över PGI-taket		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Chef	9,8	7,2	8,5	12,0	8,7	10,4
Ej chef	1,4	1,7	1,5	7,5	6,2	6,8
Utredning m.m.	2,3	3,4	2,6	7,5	7,7	7,6
Kund- och medborgarservice	0,3 ^a	0,5 ^b	0,4	7,7 ^a	2,6 ^b	6,0 ^a
FoU, utbildning och forskning m.m.	2,0	2,1	2,0	7,8	5,4	6,4
Militärt arbete	0,1 ^b	0,4	0,4	1,9 ^b	2,7	2,7
Rättsligt arbete	0,7	1,0	0,9	5,5	4,5	4,9
Medicinskt, socialt m.m. arbete	1,0	1,2	1,1	9,4	9,2	9,3
Kulturarbete	1,0	0,8	1,0	9,6	5,6 ^a	8,0
Administrativt, ekonomiskt m.m. arbete	2,6	2,9	2,7	10,5	7,8	9,1
Teknik/natur, anläggningsarbete, produktion m.m.	2,7	2,7	2,7	10,1	7,7	8,3
Förvaltning, skötsel m.m.	1,2	1,4	1,3	12,9	8,9	10,3
Trafik- och transportarbete	9,7	7,7	8,5	29,0	17,2	20,8

^a Siffran baseras på färre än tio personer som löneväxlar.

^b Siffran baseras på färre än fem personer som löneväxlar.

Anm.: Chefsbefattning och arbetsområde enligt BESTA-kod. Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik för mars 2021.

Andelen som löneväxlar i regionsektorn är högst bland de anställda som har ledningsarbete. Det gäller både för alla anställda och för anställda med en inkomst över PGI-taket. Andelarna som löneväxlar över PGI-taket är också relativt höga inom tandvårdsarbete och handlägg- och administratörsarbete. Inom dessa arbetsområden, och även inom vård- och omsorgsarbete, är det totalt sett betydligt högre andelar av männen som löneväxlar (tabell 4.11). Det hänger samman med att män i större omfattning än kvinnor har inkomster över PGI-taket. Totalt sett arbetar de flesta regionanställda med vård- och omsorgsarbete. Merparten av de regionanställda som löneväxlar arbetar också inom vård och omsorg, 55 procent.

Tabell 4.11. Andel av regionanställda med olika arbetsuppgifter som löneväxlar enligt lönestatistik, procent

Arbete	Alla anställda			Anställda med inkomst över PGI-taket		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Ledningsarbete	18,2	19,3	18,5	23,3	22,6	23,1
Handlägg- och administratörsarbete	2,0	6,3	2,7	19,5	20,3	19,8
Vård- och omsorgsarbete	2,0	5,6	2,8	13,5	12,9	13,2
Tandvårdsarbete	2,4	8,2	3,0	21,1	18,3	20,2
Teknikarbete	1,5	1,9	1,8	16,0	11,6	12,2
Övrigt arbete	0,1	0,1 ^b	0,1	6,0 ^a	0 ^c	5,3
Totalt	2,4	5,3	3,1	16,6	14,8	15,8

^a Siffran baseras på färre än tio personer som löneväxlar.

^b Siffran baseras på färre än fem personer som löneväxlar.

^c Det finns ingen rapporterad löneväxling i denna grupp.

Anm.: Arbetsområde enligt AID. Kategorier med alltför få observationer för att redovisa andelar särredovisas inte i statistiken av SKR och summeras här som "Övrigt arbete".

Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: SKR:s lönestatistik för november 2020.

I kommunerna är det framför allt anställda med ledningsarbete som löneväxlar. Det avspeglar att många i denna kategori har löner över PGI-taket. Hela 75 procent av alla kommunanställda som löneväxlar har ledningsarbete. Anställda med handlägg- och administratörsarbete löneväxlar också i viss omfattning. I de stora personalgrupperna inom förskola, skola, vård och omsorg är det däremot mycket låga andelar av de kommunanställda som löneväxlar. Det hänger förstås samman med att anställda i dessa grupper sällan har löner över PGI-taket. Men även bland de som har det är det jämförelsevis få som löneväxlar (tabell 4.12).

Tabell 4.12. Andel av kommunanställda med olika arbetsuppgifter som löneväxlar enligt lönestatistik, procent

Arbete	Alla anställda			Anställda med inkomst över PGI-taket		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Ledningsarbete	11,9	13,1	12,2	16,4	17,1	16,6
Handlägg- och administratörsarbete	1,0	2,2	1,2	10,9	10,3	10,7
Vård- och omsorgsarbete	0,1	0,1	0,1	4,7	3,3	4,4
Arbete i förskola, skola m.m.	0,1	0,2	0,1	3,0	2,9	3,0
Teknikarbete	1,1	1,0	1,0	9,3	7,2	7,9
Övrigt arbete	0,03	0,1	0,1	2,5	3,5	2,9
Totalt	0,7	1,1	0,8	11,9	12,0	11,9

Anm.: Arbetsområde enligt AID. Kategorier med alltför få observationer för att redovisa andelar särredovisas inte i statistiken av SKR och summeras här som "Övrigt arbete".

Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: SKR:s lönestatistik för november 2020, med ISF:s justering.

Bland alla offentliganställda är andelen heltidsanställda som löneväxlar betydligt högre än andelen deltidsanställda. Det gäller för både kvinnor och män, i staten, regioner och kommuner. Bland anställda med inkomster över PGI-taket finns däremot ingen systematisk skillnad mellan hel- och deltidsanställda när det gäller deras benägenhet

att löneväxla (tabell 4.13). Men antalet deltidsanställda som har inkomster över PGI-taket är litet. Samtliga anställda med under 100 procents sysselsättningsgrad har definierats som deltidsanställda.

Tabell 4.13. Andel av offentliganställda med olika arbetsförhållanden som löneväxlar enligt lönestatistik, procent

Anställning	Alla anställda			Anställda med inkomst över PGI-taket		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Stat						
Heltid	2,1	2,1	2,1	8,5	6,5	7,4
Deltid	0,7	1,1	0,8	10,8	8,3	9,5
Region						
Heltid	3,2	5,9	3,9	16,8	15,2	16,1
Deltid	1,1	2,8	1,3	15,0	11,6	13,8
Kommun						
Heltid	1,1	1,4	1,1	11,9	12,0	11,9
Deltid	0,1	0,1	0,1	12,8	10,8	12,3
Stat						
Tills vidare	2,2	2,5	2,3	9,0	6,8	7,7
Tidsbegränsad	0,2	0,3	0,3	2,0	3,1	2,6
Region						
Tills vidare	2,7	6,1	3,4	17,0	15,7	16,5
Tidsbegränsad	0,1	0,4	0,2	1,5	1,6	1,6
Kommun						
Tills vidare	0,8	1,4	0,9	12,2	12,3	12,2
Tidsbegränsad	0,01	0,03	0,02	1,4	2,1	1,6

Anm.: Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik för mars 2021 och SKR:s lönestatistik för november 2020, med ISF:s justering av siffrorna för kommunanställda.

Bland personer med tidsbegränsad anställning är det mycket få som löneväxlar. Även bland de med en tidsbegränsad anställning som har lön över PGI-taket är det få som löneväxlar. Mönstren är desamma

i alla sektorer och bland både kvinnor och män (tabell 4.13). Uppgifter om arbetstid och anställningsförhållanden finns i både Arbetsgivarverkets och SKR:s lönestatistik.

4.10 Över tid: Många har börjat löneväxla de senaste åren

I enkätundersökningen fick de respondenter som uppgav att de löneväxlade varje månad också en fråga om hur länge de löneväxlat. Skattningarna pekar mot att ungefär hälften har löneväxlat i högst tre år. Det kan tyda på att löneväxlingen har ökat i omfattning under de senaste åren. En annan möjlighet är att många anställda inte löneväxlar kontinuerligt utan under kortare perioder.

Samtidigt pekar skattningarna mot att ungefär en femtedel av de anställda med månadsvis löneväxling har löneväxlat i över sex år (tabell 4.14). Det tyder på att löneväxling i viss omfattning förekom även före år 2016, när avdragsrätten för privat pensionssparande togs bort för de flesta anställda, och att det finns en grupp som har löneväxlat kontinuerligt sedan dess.

Enkätfrågan kan vara svår att svara på eftersom den gäller något som kan ha hänt för flera år sedan. Vi vet inte heller hur länge respondenterna haft möjlighet att löneväxla, och hur deras ekonomiska och andra förhållanden har förändrats under de senaste åren. Dessutom vet vi inte hur många av de som inte löneväxlar i dag som gjorde det för ett eller flera år sedan. Det gör tolkningen av svaren osäker.

Tabell 4.14. Antal år med månadsvis lönevaxling, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Antal år</i>	<i>Andel</i>	<i>Antal</i>
< 1 år	10,2 (7,2–14,4)	48
1–3 år	39,9 (30,1–50,5)	120
4–6 år	23,3 (18,3–29,3)	105
7–10 år	13,7 (8,1–22,2)	50
> 10 år	9,0 (6,1–13,2)	39
Vet ej	3,9 (1,2–11,5)	6
Totalt	100	368

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter med lönevaxling. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 11.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

4.11 Engångsbelopp: Vanligast bland de som också månadsväxlar

Fokus i rapporten ligger på anställda som löneväxlar varje månad. Men det förekommer också att anställda växlar engångsbelopp till tjänstepension. Det kan bland annat handla om bonusväxling, att de erbjuds att växla en bonusutbetalning till tjänstepension. I enkäten ingick även frågor om detta. Efter att vi rensat bort respondenter som svarat att de har växlat engångsbelopp men inte uppgett något belopp (se avsnitt 3.1) återstår 44 personer som har bonusväxlat och 60 personer som har växlat andra engångsbelopp. Tre av de som har bonusväxlat och sju av de som har växlat andra engångsbelopp har inkomster under PGI-taket.

Tabell 4.15. Andel anställda som löneväxlar engångsbelopp, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Inkomst</i>	<i>Bonus</i>	<i>Annat</i>	<i>Totalt</i>	<i>Antal</i>
Under PGI	0,3 (0,1–1,1)	0,4 (0,2–1,0)	0,7 (0,4–1,5)	1 161
Över PGI	3,0 (1,9–4,5)	2,5 (1,8–3,5)	5,5 (4,2–7,2)	1 988
Totalt	0,8 (0,5–1,4)	0,8 (0,6–1,2)	1,7 (1,2–2,3)	3 149

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter med lön över respektive under PGI-taket. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 12.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Med bara ett drygt hundratal respondenter som växlar engångsbelopp blir analysunderlaget svagt. Det är ändå tydligt att det i första hand är anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar engångsbelopp. Totalt sett verkar bonusväxling vara ungefär lika vanligt som att växla andra engångsbelopp (tabell 4.15).

En närmare analys visar att växling av engångsbelopp är betydligt vanligare bland anställda som även har månadsvis löneväxling än bland andra anställda. Det gäller även när vi bara tittar på gruppen som har inkomster över PGI-taket och därför kan ha fördel av att löneväxla (tabell 4.16). Ungefär en tredjedel av de som engångsväxlar är anställda som också löneväxlar varje månad.

Tabell 4.16. Andel av anställda med och utan månadsvis löneväxling som löneväxlar engångsbelopp, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Månadsbelopp</i>	<i>Alla anställda</i>		<i>Anställda med inkomst över PGI-taket</i>	
	<i>Andel</i>	<i>Antal</i>	<i>Andel</i>	<i>Antal</i>
Löneväxlar ej månadsbelopp	1,2 (0,8–1,7)	2 700	4,3 (3,0–6,2)	1 584
Löneväxlar månadsbelopp	11,5 (6,4–19,7)	363	11,5 (7,7–16,8)	348

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och oviktat antal respondenter som månadsväxlar respektive inte månadsväxlar. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 13.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

5 Löneväxlade belopp

De flesta datakällor som ISF haft tillgång till pekar mot genomsnittliga löneväxlingsbelopp runt 4 000 kronor i månaden. Men spridningen är stor. Medianvärdena ligger betydligt lägre än medelvärdena, eftersom små grupper av anställda som löneväxlar höga belopp drar upp medelvärdena (avsnitt 5.1).

Baserat på en skattning av hur många anställda med en inkomst över intjänandetaket i den allmänna pensionen, PGI-taket, som löneväxlar varje månad bedömer vi att löneväxlingen totalt i denna grupp omfattar mellan 5 och 9 miljarder kronor per år. Det är svårt att vara mer precis med tanke på de osäkerhetsfaktorer som finns i beräkningarna (avsnitt 5.2).

Om anställda löneväxlar eller inte har ett starkt samband med deras inkomst (kapitel 4). Även de belopp som de växlar har en tydlig koppling till deras inkomst. Flera datakällor visar att anställda med högre inkomster växlar högre genomsnittliga belopp än anställda med lägre inkomster (avsnitt 5.3). Den stora spridningen i löneväxlade belopp och det låga antalet personer i ISF:s egen enkät som löneväxlar gör det annars svårt att se tydliga mönster när vi jämför olika grupper av anställda.

Det finns ingen tydlig könsskillnad i löneväxlade belopp i de datakällor som vi har tillgång till (avsnitt 5.4). Underlaget är också svagt för att jämföra växlade belopp inom olika sektorer på arbetsmarknaden, även om resultaten tyder på att regionanställda ofta löneväxlar höga belopp (avsnitt 5.5).

Flera datakällor visar att äldre personer växlar högre belopp än yngre (avsnitt 5.6). Svaren i ISF:s enkät tyder på att högskoleutbildade i genomsnitt växlar högre belopp än anställda med lägre utbildning,

men skattningarna är osäkra (5.7). Skillnader i växlade belopp kopplade till familjesituation är också osäkra (avsnitt 5.8).

Den statliga lönestatistiken visar att chefer i genomsnitt växlar högre belopp än övriga statsanställda. Det finns också vissa skillnader mellan olika arbetsområden när det gäller hur stora belopp som anställda växlar (avsnitt 5.9).

Anställda som uppger att de har haft månadsvis löneväxling under relativt kort tid, upp till tre år, växlar i genomsnitt lägre belopp än de som har löneväxlat under längre tid (avsnitt 5.10).

Analyserna av löneväxlade belopp har fokus på månadsvis löneväxling. Det är mycket stor spridning när det gäller beloppen bland de relativt få personer i ISF:s enkät som uppger att de växlar bonus eller andra engångsbelopp. Det gör det svårt att analysera denna grupp (avsnitt 5.11).

Vi har ställt frågor om löneväxlade belopp i vår egen enkät, och det finns uppgifter om växlade belopp i Arbetsgivarverkets lönestatistikdata. Vi har också fått vissa statistiska uppgifter om växlade belopp från Pensionsvalet, Valcentralen/Skandikon och några företag i försäkringsbranschen.

5.1 Stor spridning i löneväxlade månadsbelopp

I ISF:s enkät var det totalt 368 personer som svarade att de löneväxlade varje månad och som uppgav vilket belopp de växlade. Ingen uppgav ett belopp som överstiger 35 procent av månadslönen, så vi bedömer inte att något belopp är uppenbart orimligt. Alla de 368 personerna ingår därför i analyserna. 15 av dem har inkomster under PGI-taket.

Det genomsnittliga belopp som anställda löneväxlar varje månad är 3 635 kronor, och medianvärdet är 2 500 kronor. Bland de med inkomst över PGI-taket är det genomsnittliga beloppet högre, 4 358 kronor, och medianvärdet är 3 000 kronor. Bland de få personer med inkomst under PGI-taket som har svarat att de löneväxlar är beloppen betydligt lägre, i genomsnitt 1 575 kronor i månaden, och medianvärdet är 1 000 kronor (tabell 5.1). Men det är stor spridning

i belopp bland de som löneväxlar. Det finns små grupper av anställda som växlar mycket höga månadsbelopp (tabell 5.2).

Tabell 5.1. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda med inkomst över och under PGI-taket, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Inkomst</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Under PGI-taket	1 575 kr (846–2 305 kr)	1 000 kr	15
Över PGI-taket	4 358 kr (3 846–4 871 kr)	3 000 kr	353
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368

Anm.: Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktat antal observationer. Siffror uppdelade på kön finns nedan, i tabell 5.4.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell 5.2. Löneväxlade månadsbelopp, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Växlat belopp</i>	<i>Alla anställda</i>		<i>Anställda med inkomst över PGI-taket</i>	
	<i>Andel</i>	<i>Antal</i>	<i>Andel</i>	<i>Antal</i>
1–999 kr	10,6 (4,5–22,9)	16	3,3 (1,8–6,1)	13
1 000–1 999 kr	18,9 (11,5–29,7)	59	13,9 (10,3–18,5)	54
2 000–2 999 kr	24,0 (16,3–33,9)	90	23,3 (18,5–28,9)	86
3 000–3 999 kr	12,1 (8,5–16,8)	58	16,3 (12,1–21,7)	58
4 000–4 999 kr	8,4 (5,6–12,3)	38	10,5 (7,3–14,7)	37
5 000–5 999 kr	10,0 (6,7–14,7)	42	12,7 (8,8–17,9)	41
6 000–7 999 kr	4,7 (2,4–9,1)	17	4,9 (2,6–9,0)	16
8 000–9 999 kr	3,5 (1,9–6,1)	15	4,7 (2,7–8,0)	15
10 000–14 999 kr	4,3 (2,7–6,8)	24	5,8 (3,8–8,9)	24
15 000– kr	3,5 (1,7–7,2)	9	4,7 (2,3–9,4)	9
Totalt	100	368	100	353

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar av anställda med löneväxling som växlar olika belopp, och oviktat antal observationer. Underlaget är alltför svagt för att redovisa statistik som är uppdelad på kön.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

ISF har tillgång till uppgifter om belopp som anställda löneväxlar från vår egen enkät, från Arbetsgivarverket, från de två valcentraler som hanterar kommun- och regionanställdas tjänstepensioner, och från några aktörer i försäkringsbranschen – tre försäkringsbolag och två mellanhänder.

Enligt Arbetsgivarverkets lönestatistik löneväxlade 4 955 statligt anställda i mars 2021. Det genomsnittliga växlade beloppet var 3 370 kronor. Bland de som löneväxlade över PGI-taket var beloppet något högre, 3 521 kronor.

Pensionsvalet förmedlade år 2020 löneväxling för 10 596 anställda i kommuner och regioner. De växlade i genomsnitt 4 528 kronor i månaden. I summan ingår både månadsvis löneväxling och växlade engångsbelopp. Valcentralen/Skandikon förmedlade år 2020 löneväxling för 1 067 anställda i kommuner och regioner. De växlade i genomsnitt 5 395 kronor i månaden. Valcentralen/Skandikon har inte uppgett om summan även innehåller växlade engångsbelopp.

Fyra av de fem aktörer i försäkringsbranschen som har lämnat uppgifter om löneväxling till ISF uppger genomsnittliga månadsbelopp runt 4 000 kronor. En femte aktör uppger ett lägre genomsnittligt belopp, ungefär 2 800 kronor i månaden. För ett par aktörer ingår även vissa engångsbelopp i siffrorna.

5.2 Svårt att skatta totala löneväxlade belopp

Den bedömning som vi kan göra pekar mot att omfattningen av den totala löneväxlingen för anställda med inkomster över PGI-taket och som löneväxlar varje månad är 5–9 miljarder kronor per år.

Den bedömningen baserar vi dels på en skattning av hur många anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar, dels på skattningar av genomsnittliga löneväxlade belopp i denna grupp. Skattningen av hur många som löneväxlar baseras på uppgifter om löneväxling från åren 2020 och 2021. Skattningarna av belopp baseras på uppgifter från år 2021.

Vi bedömer i avsnitt 4.1 att antalet personer med inkomster över PGI-taket som löneväxlar är mellan 110 000 och 150 000 personer. För de statligt anställda använder vi sedan löneväxlade belopp från

Arbetsgivarverkets lönestatistik. För övriga anställda använder vi i stället uppgifter om belopp från ISF:s egen enkät. Det totala löneväxlade beloppet beräknar vi på detta sätt till mellan 5,8 och 7,5 miljarder kronor, beroende på hur många personer som antas löneväxla.

Men det finns ytterligare källor till osäkerhet. En relativt stor sådan är den statistiska osäkerheten för vår bedömning av hur mycket de privatanställda löneväxlar. Den bedömningen baseras helt på data från vår enkät. Osäkerheten ökar bedömningsintervallet, vilket gör att vi landar i en bedömning att det totala löneväxlade beloppet ligger mellan 5 och 9 miljarder kronor.

Övriga osäkerhetskällor är av olika natur. Vi kan därför inte presentera en skattning med ett statistiskt konfidensintervall. Men vår bedömning är att den kvarvarande osäkerheten i beräkningarna är liten i förhållande till bedömningsintervallets storlek. Skattningen beskrivs närmare i bilaga 1.

Löneväxlingen under PGI-taket bedömer vi är avsevärt mindre, men vi har ett alltför svagt underlag för att skatta något totalbelopp.

5.3 Inkomstnivå: Anställda med högre inkomster växlar högre belopp

Löneväxlade belopp har ett tydligt samband med inkomst. Anställda med högre inkomster växlar i genomsnitt högre belopp varje månad. Mönstret är relativt tydligt i vår egen enkät (tabell 5.3), både bland kvinnor och män (tabell B 14). Vi ser ett tydligt mönster i samma riktning i Arbetsgivarverkets lönestatistik för statligt anställda (tabell B 15). Även data och statistik från de tre försäkringsbolag som har lämnat uppgifter till ISF pekar i samma riktning, även om bolagen har stora reservationer för vilken kvalitet inkomstuppgifterna håller och hur fullständiga de är. I tidigare analyser har vi sett att det också är större andelar av de anställda som löneväxlar i de högre inkomstskikten.

Tabell 5.3. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda i olika inkomstklasser, medelvärden, medianvärden och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Inkomst</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Under PGI-taket	1 575 kr (846–2 305 kr)	1 000 kr	15
PGI-taket–49 999 kr	2 385 kr (1 866–2 903 kr)	2 000 kr	54
50 000–59 999 kr	3 484 kr (2 948–4 020 kr)	3 000 kr	128
60 000–69 999 kr	3 804 kr (3 251–4 357 kr)	3 000 kr	89
70 000– kr	6 045 kr (4 824–7 265 kr)	5 000 kr	82
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368

Anm. Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktat antal observationer. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 14.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

5.4 Kön: Ingen tydlig skillnad i löneväxlade belopp mellan kvinnor och män

De olika datakällor som vi har tillgång till ger ingen entydig bild av om löneväxlade belopp skiljer sig mellan kvinnor och män, och hur de i så fall skiljer sig. I ISF:s enkät uppger kvinnor i genomsnitt högre växlade belopp än män. Skillnaden i skattningarna är närmare 800 kronor för de anställda med en inkomst över PGI-taket som löneväxlar, men det statistiska underlaget är svagt (tabell 5.4).

Arbetsgivarverkets lönestatistik över statligt anställda visar att män i genomsnitt löneväxlar något högre belopp än kvinnor, 3 424 kronor jämfört med 3 320 kronor i månaden (tabell B 15).

Bland de kommun- och regionanställda som löneväxlar genom valcentralen Pensionsvalet växlar män genomgående högre belopp än kvinnor. Totalt är skillnaden mellan män och kvinnor knappt 1 200 kronor – 4 099 kronor per månad för kvinnor jämför med 5 279 kronor för män. Män växlar högre belopp än kvinnor även när vi jämför kvinnor och män i samma sektorer (kommun eller region) och i samma åldersklasser (tabell B 21 och B 22).

Även i den statistik som tre försäkringsbolag lämnat till ISF ser vi att män i genomsnitt växlar något högre belopp än kvinnor. Men skillnaderna är små, 200–300 kronor i månaden. Det är troligen främst privatjänstemän som löneväxlar via dessa bolag.

Tabell 5.4. Löneväxlade månadsbelopp bland kvinnor och män, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Kön</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Alla anställda			
Kvinnor	4 309 kr (3 098–5 520 kr)	3 000 kr	133
Män	3 335 kr (2 764–3 905 kr)	2 180 kr	235
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Kvinnor	4 855 kr (3 904–5 807 kr)	3 000 kr	131
Män	4 072 kr (3 494–4 650 kr)	3 000 kr	222
Totalt	4 358 kr (3 846–4 871 kr)	3 000 kr	353

Anm. Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktat antal observationer.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

5.5 Sektor: Regionanställda växlar höga belopp

ISF:s enkätdata ger svagt underlag för att jämföra hur stora belopp anställda inom olika sektorer på arbetsmarknaden växlar. Skattningarna pekar mot att anställda i den offentliga sektorn i genomsnitt växlar något högre belopp än anställda i den privata sektorn. Det verkar också som om regionanställda i genomsnitt växlar högst belopp. Men för alla grupper är konfidensintervallen mycket stora (tabell 5.5).

Tabell 5.5. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda i olika sektorer, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Sektor</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Alla anställda			
Privat	3 526 kr (2 932–4 119 kr)	2 180 kr	253
Offentlig	4 140 kr (2 793–5 488 kr)	2 500 kr	115
<i>Stat</i>	2 452 kr (413–4 490 kr)	800 kr	25
<i>Region</i>	5 815 kr (4 127–7 503 kr)	5 000 kr	43
<i>Kommun</i>	3 741 kr (2 835–4 647 kr)	2 500 kr	47
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Privat	4 211 kr (3 624–4 798 kr)	3 000 kr	241
Offentlig	5 001 kr (4 029–5 973 kr)	4 000 kr	112
<i>Stat</i>	4 417 kr (2 327–6 506 kr)	3 000 kr	24
<i>Region</i>	6 448 kr (4 736–8 160 kr)	5 000 kr	41
<i>Kommun</i>	3 741 kr (2 835–4 647 kr)	2 500 kr	47
Totalt	4 358 kr (3 846–4 871 kr)	3 000 kr	353

Anm.: Det låga medianvärdet för statsanställda i den övre delen av tabellen beror på att en person med mycket hög statistisk vikt löneväxlade ett lågt belopp. Värdet är därför osäkert. Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktat antal observationer. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 16.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

De andra datamaterial som vi har tillgång till ger oss inte någon möjlighet att jämföra anställda inom den privata och den offentliga sektorn. Arbetsgivarverkets lönestatistik visar att statsanställda i genomsnitt växlade 3 370 kronor i mars 2021. Uppgifter från Pensionsvalet och Valcentralen/Skandikon för helåret 2020 tyder på att kommunanställda växlade liknande eller högre belopp, och att regionanställda växlade betydligt högre belopp (tabell B 17 och B 18). Ett förbehåll är att vi inte vet hur representativa de personer som löneväxlar via valcentralerna är för alla kommun- och regionanställda. Men vi bedömer att merparten av de kommun- och regionanställda som löneväxlar gör det via valcentralerna.

5.6 Ålder: Äldre växlar högre belopp än yngre

De datakällor som vi har tillgång till tyder på att äldre anställda växlar högre belopp än yngre. I ISF:s enkätmaterial ser vi framför allt att anställda från 55 års ålder och uppåt växlar höga belopp (tabell 5.6). I lägre åldersklasser syns inget tydligt mönster, och skattningarna är osäkra.

Tabell 5.6. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda i olika åldersklasser, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

Ålder	Medelvärde	Median	Antal
Alla anställda			
–34 år	2 044 kr (1 126–2 962 kr)	2 000 kr	8
35–44 år	3 463 kr (2 064–4 862 kr)	2 000 kr	62
45–54 år	3 162 kr (2 577–3 746 kr)	2 500 kr	131
55–64 år	5 005 kr (4 081–5 929 kr)	4 000 kr	155
65– år	9 576 kr (5 793–13 358 kr)	12 000 kr	12
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368
Anställda med inkomst över PGI-taket			
–34 år	4 144 kr (2 574–5 714 kr)	3 300 kr	5
35–44 år	4 216 kr (2 960–5 471 kr)	3 000 kr	60
45–54 år	3 451 kr (2 913–3 988 kr)	3 000 kr	128
55–64 år	5 383 kr (4 340–6 427 kr)	4 000 kr	148
65– år	9 576 kr (5 793–13 358 kr)	12 000 kr	12
Totalt	4 358 kr (3 846–4 871 kr)	3 000 kr	353

Anm.: Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och ovikttat antal observationer. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 19.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Sambandet mellan ålder och växlade belopp är tydligare i den lönestatistik som vi har fått från Arbetsgivarverket (tabell B 20). Där ser vi också ett relativt tydligt samband mellan ålder och löneväxlade belopp när vi jämför personer i samma inkomstintervall.

Även i statistik från Pensionsvalet (tabell B 21 och B 22) och från de tre försäkringsbolagen ser vi att äldre i genomsnitt växlar högre belopp än yngre, förutom att snittbeloppen hos ett par av försäkringsbolagen minskar något i åldersgruppen över 65.

5.7 Utbildning: Inga tydliga skillnader i växlade belopp bland höginkomsttagare

Skattningar från ISF:s enkät pekar mot att högskoleutbildade växlar högre belopp än övriga. Både de genomsnittliga löneväxlade beloppen och medianvärdena är högre för personer med högskoleutbildning än för övriga.

Eventuella skillnader verkar främst bero på att de flesta som löneväxlar under PGI-taket har lägre utbildning och växlar relativt låga belopp. För löneväxling över PGI-taket finns ingen tydlig skillnad i belopp mellan högskoleutbildade och övriga (tabell 5.7).

Tabell 5.7. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda med olika utbildningsnivå, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Utbildning</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Alla anställda			
Grundskola eller gymnasium	2 753 kr (1 808–3 698 kr)	1 500 kr	80
Högskola	3 978 kr (3 315–4 641 kr)	2 500 kr	288
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Grundskola eller gymnasium	4 178 kr (3 358–4 997 kr)	3 000 kr	69
Högskola	4 397 kr (3 801–4 993 kr)	3 000 kr	284
Totalt	4 358 kr (3 846–4 871 kr)	3 000 kr	353

Anm.: Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och ovikta antal observationer. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 23.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

5.8 Familj: Inga tydliga skillnader i växlade belopp

Skattningar från ISF:s enkät pekar mot att personer i parförhållanden växlar högre belopp än ensamstående, och att personer som inte har barn under 18 år växlar högre belopp än de som har barn under 18 år. Men dataunderlaget är svagt, och skattningarna är därför osäkra (tabell 5.8).

Tabell 5.8. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda med olika familjeförhållanden, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Familj</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Alla anställda			
Ensam	2 655 kr (1 442–3 867 kr)	1 500 kr	49
I par	3 859 kr (3 273–4 446 kr)	3 000 kr	319
Med barn	3 092 kr (2 386–3 797 kr)	2 000 kr	149
Utan barn	4 120 kr (3 253–4 988 kr)	2 500 kr	219
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Ensam	4 057 kr (2 722–5 392 kr)	2 500 kr	45
I par	4 407 kr (3 852–4 961 kr)	3 000 kr	308
Med barn	3 752 kr (3 081–4 422 kr)	3 000 kr	142
Utan barn	4 945 kr (4 178–5 713 kr)	3 000 kr	211

Anm.: Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktat antal observationer. Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 24.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

5.9 Arbete: Statliga chefer växlar högre belopp än övriga statsanställda

Arbetsgivarverket har lämnat uppgifter om vilka belopp som statligt anställda med olika arbetsuppgifter och anställningsförhållanden löneväxlar. Dessa data visar att anställda med chefsbefattningar växlar högre belopp än övriga. Däremot finns inga stora skillnader

i vilka belopp anställda i genomsnitt löneväxlar utifrån om de arbetar heltid eller deltid, eller om de har en tillsvidareanställning eller en tidsbegränsad anställning. Men det är också få med en tidsbegränsad anställning eller en deltidsanställning som löneväxlar (tabell 5.9).

Tabell 5.9. Genomsnittliga löneväxlade belopp bland statligt anställda med olika anställningsförhållanden enligt lönestatistik, mars 2021

<i>Anställning</i>	<i>Kvinnor</i>		<i>Män</i>		<i>Totalt</i>	
	<i>Belopp</i>	<i>Antal</i>	<i>Belopp</i>	<i>Antal</i>	<i>Belopp</i>	<i>Antal</i>
Chef	3 877 kr	796	3 942 kr	569	3 904 kr	1 365
Ej chef	3 059 kr	1 694	3 237 kr	1 758	3 150 kr	3 452
Heltid	3 321 kr	2 436	3 428 kr	2 330	3 373 kr	4 766
Deltid	3 283 kr	106	3 299 kr	83	3 290 kr	189
Tills vidare	3 322 kr	2 500	3 421 kr	2 351	3 370 kr	4 851
Tidsbegränsad	3 191 kr	42	3 517 kr	62	3 385 kr	104

Anm.: Tabellen omfattar alla som löneväxlar. De med en inkomst under PGI-taket som löneväxlar är mycket få. Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik.

Det finns också relativt stora skillnader i genomsnittliga växlade belopp mellan anställda inom olika arbetsområden. Bland annat växlar statligt anställda inom forskning och utbildning jämförelsevis höga belopp (tabell 5.10).

Den statliga lönestatistiken är den enda datakällan som ISF haft tillgång till om löneväxlade belopp fördelade på typ av anställning och arbetsuppgifter. Men de statligt anställda står för en mycket liten andel av den totala löneväxlingen på arbetsmarknaden, och det är osäkert i vilken utsträckning de är representativa för andra anställda när det gäller löneväxling.

Tabell 5.10. Genomsnittliga löneväxlade belopp bland statligt anställda på olika arbetsområden enligt lönestatistik, mars 2021

Arbetsområde	Kvinnor		Män		Totalt	
	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal
Utredning m.m.	3 076 kr	681	3 172 kr	479	3 116 kr	1 160
Kund- och medborgarservice	1 631 kr	8	2 250 kr	4	1 838 kr	12
FoU, utbildning och forskning m.m.	4 498 kr	550	5 164 kr	531	4 825 kr	1 081
Militärt arbete	2 293 kr	32
Rättsligt arbete	3 017 kr	140	2 851 kr	221	2 915 kr	361
Medicinskt, socialt m.m. arbete	3 581 kr	99	3 204 kr	66	3 430 kr	165
Kulturarbete	3 056 kr	27	3 692 kr	13	3 263 kr	40
Adm., ekonomiskt m.m. arbete	2 842 kr	734	2 817 kr	552	2 831 kr	1 286
Teknik/natur, anläggn.arbete, produktion m.m.	3 383 kr	134	2 988 kr	270	3 119 kr	404
Förvaltning, skötsel m.m.	3 673 kr	21	2 809 kr	29	3 172 kr	50
Trafik- och transportarbete	2 202 kr	95	1 971 kr	131	2 068 kr	226

Anm.: Tabellen omfattar alla som löneväxlar. De med en inkomst under PGI-taket som löneväxlar är mycket få. Det är för få kvinnor med militärt arbete som löneväxlar för att vi ska kunna redovisa separat statistik för män och kvinnor. Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik.

5.10 Över tid: Anställda som har löneväxlat länge växlar högre belopp

I enkätmaterialen finns ett relativt tydligt samband mellan hur länge anställda uppger att de har löneväxlat och vilka belopp de löneväxlar. Anställda som har börjat löneväxla de senaste åren växlar i genomsnitt lägre belopp än de som har löneväxlat under längre tid (tabell 5.11).

Tabell 5.11. Antal år med löneväxling och växlade månadsbelopp, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Antal år</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Alla anställda			
< 1 år	2 969 kr (2 304–3 635 kr)	2 000 kr	48
1–3 år	2 903 kr (2 170–3 636 kr)	2 180 kr	120
4–6 år	4 342 kr (3 502–5 182 kr)	3 000 kr	105
7–10 år	4 870 kr (2 461–7 279 kr)	3 000 kr	50
> 10 år	5 052 kr (3 120–6 985 kr)	4 000 kr	39
Vet ej	1 017 kr (36–1 999 kr)	250 kr	6
Totalt	3 635 kr (3 118–4 152 kr)	2 500 kr	368
Anställda med inkomst över PGI-taket			
< 1 år	2 969 kr (2 304–3 635 kr)	2 000 kr	48
1–3 år	3 805 kr (3 279–4 332 kr)	3 000 kr	113
4–6 år	4 439 kr (3 571–5 308 kr)	3 000 kr	103
7–10 år	6 714 kr (4 699–8 729 kr)	4 500 kr	48
> 10 år	5 143 kr (2 902–7 384 kr)	3 000 kr	37
Vet ej	1 522 kr (1 016–2 029 kr)	2 000 kr	4
Totalt	4 358 kr (3 846–4 871 kr)	3 000 kr	353

Anm.: Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktt antal observationer.

Siffror uppdelade på kön finns i bilaga 2, tabell B 25.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

5.11 Engångsbelopp: Mycket stor spridning i växlade belopp

Rapportens huvudfokus är de anställda som löneväxlar varje månad. Men ISF:s enkät innehöll också frågor om löneväxling i form av engångsbelopp under de senaste tolv månaderna. Totalt hade 44 personer växlat bonusbelopp mellan 1 000 kronor och 243 000 kronor, och 60 personer hade växlat andra engångsbelopp på mellan 4 000 och 150 000 kronor.

Ett viktat medelvärde för alla växlade engångsbelopp blir knappt 34 000 kronor, och medianvärdet 20 000 kronor. Värdena är högre för bonusväxling än för andra engångsbelopp. Men på grund av det relativt lilla antalet personer som växlar engångsbelopp och den stora spridningen i belopp är det inte meningsfullt att göra några djupare analyser.

Tabell 5.12. Löneväxlade engångsbelopp, medelvärden, 95-procentiga konfidensintervall och medianvärden

<i>Engångsbelopp</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Median</i>	<i>Antal</i>
Bonus	41 170 kr (17 129–65 211 kr)	20 318 kr	44
Annat	26 899 kr (18 070–35 728 kr)	13 000 kr	60
Totalt	33 980 kr (21 640–46 321 kr)	20 000 kr	104

Anm.: Tabellen visar viktade medel- och medianvärden och oviktat antal observationer.

Underlaget är för svagt för att redovisa separata siffror för kvinnor och män.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

6 Slutsatser

Löneväxling till tjänstepension innebär att den anställde och arbetsgivaren kommer överens om att växla en del av den anställdes bruttolön till en extra avsättning till tjänstepension. Denna löneväxling följer samma skatteregler som andra tjänstepensionsavsättningar. För anställda med inkomster över intjänandetaket i den allmänna pensionen, PGI-taket, kan det på flera sätt vara ekonomiskt fördelaktigt att löneväxla.

På uppdrag av regeringen har ISF undersökt hur vanligt det är att anställda löneväxlar, och hur stora belopp de växlar. Men våra bedömningar är osäkra, eftersom dataunderlaget har brister. Bristerna finns både i data från vår egen enkät och i delar av den offentliga lönestatistik som vi haft tillgång till (avsnitt 6.1).

Hur stora andelar av de anställda som löneväxlar och vilka belopp de växlar varierar mellan olika grupper. Variationen hänger i första hand samman med hur stora andelar av de anställda som har inkomster över PGI-taket. Men rapportens resultat tyder på att det också finns skillnader som hänger samman med anställdas inkomstnivå, ålder, utbildning, familjesituation och position på arbetsmarknaden (avsnitt 6.2).

ISF värderar inte om löneväxling som företeelse är bra eller dåligt. Men vi konstaterar att det finns personer som löneväxlar trots att det troligen är ekonomiskt ofördelaktigt för dem (avsnitt 6.3).

Det saknas heltäckande data och statistik om löneväxling, och om tjänstepensioner mer allmänt. En nationell tjänstepensionsdatabas skulle kunna ge bättre underlag för att analysera tjänstepensionernas roll i det svenska pensionssystemet (avsnitt 6.4).

6.1 Bristande underlag gör det svårt att bedöma löneväxlingens omfattning

I studien har vi försökt att skatta hur många anställda i Sverige som löneväxlar och vilka belopp de växlar. Men de skattningar vi kan presentera är osäkra. Det beror på att de data och den statistik vi använder i studien har brister. Dels är svaren i ISF:s egen enkätundersökning delvis orealistiska, dels finns det luckor i lönestatistiken för kommun- och regionanställda. Eftersom ganska lite är känt om löneväxlingens omfattning bedömer vi ändå att det finns ett värde i att presentera de resultat som vi har fått fram.

För att hantera kvalitetsproblemen i data och statistik har vi justerat resultaten från vår egen enkät, och även vissa data från den offentliga lönestatistiken. En sammanvägning av enkätdata och lönestatistikdata ligger till grund för de skattningar vi har gjort av hur omfattande löneväxlingen är.

Dessa skattningar pekar mot att mellan 13 och 17 procent av de anställda med en inkomst över PGI-taket löneväxlar varje månad. Det motsvarar mellan 110 000 och 150 000 personer. Vi bedömer att de totala beloppen från månadsvis löneväxling för denna grupp anställda är 5–9 miljarder kronor per år. Bedömningarna baseras på uppgifter om löneväxling från åren 2020 och 2021. Som jämförelse beräknar Pensionsmyndigheten att de totala tjänstepensionsavsättningarna i Sverige år 2019 uppgick till 213 miljarder kronor.¹⁸ I denna siffra ingår alla avsättningar, även de som kommer från löneväxling.

ISF:s skattningar gäller löneväxling bland anställda med en inkomst över PGI-taket. Det förekommer också att anställda med lägre inkomster löneväxlar. Men löneväxlingen under PGI-taket är betydligt mindre omfattande, och osäkerheten i siffrorna är så stor att det inte är meningsfullt att göra några skattningar. Löneväxling över PGI-taket står därför i fokus för de analyser av löneväxlingens omfattning som vi presenterar i rapporten.

¹⁸ Pensionsmyndigheten, *Sveriges pensioner 2006–2019: Allmän inkomstgrundad pension, tjänstepension och privat avdragsgill pension*. PID176342, 2021.

6.2 Löneväxlingen varierar mycket mellan olika grupper

Hur stora andelar av de anställda som löneväxlar varierar mycket mellan olika grupper. Det varierar också hur stora belopp de växlar. Rapporten är i första hand inriktad på att *beskriva* sådana mönster, inte på att förklara dem. Men andelen som löneväxlar har förstås ett tydligt samband med hur många av de anställda i olika grupper som har inkomster över intjänandetaket för den allmänna pensionen. Det är anställda med inkomster över PGI-taket som kan ha ekonomiska fördelar av löneväxling, och ofta riktas arbetsgivarens erbjudande om löneväxling bara till denna grupp. Män, högutbildade och medelålders anställda är tydligt överrepresenterade bland de närmare 850 000 anställda som har inkomster över PGI-taket.

Arbetsgivarnas löneväxlingserbjudanden och aktiviteten från olika typer av rådgivare kan också variera mellan olika sektorer på arbetsmarknaden och gentemot olika yrkesgrupper. Utrymmet för att löneväxla kan även påverkas av faktorer som inkomstnivå, ålder och familjesituation. Äldre anställda, som närmar sig pensioneringen, har tillgång till bra prognoser för sin framtida pension och kan bli mer intresserade av att löneväxla om de upplever att pensionen kommer att bli låg. Dessa olika faktorer kan troligen bidra till att förklara en del av de mönster som vi ser i våra analyser.

Om vi ska ge en kort beskrivning av den grupp anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar, så pekar enkätens skattningar mot att 63 procent är män, 81 procent arbetar i privat sektor, 82 procent har högskoleutbildning och ungefär hälften är 50 år eller äldre.

Totalt sett pekar vår enkät mot att en avsevärt större andel män än kvinnor löneväxlar. Den offentliga lönestatistiken pekar i samma riktning. Det hänger samman med att män i större utsträckning än kvinnor har inkomster över PGI-taket. Denna skillnad försvinner när vi jämför kvinnor och män som har inkomster över PGI-taket. I den offentliga lönestatistiken ser vi snarare en tendens att kvinnor löneväxlar i större omfattning än män när vi jämför anställda på samma inkomstnivå. Det finns ingen tydlig skillnad mellan kvinnor och män när det gäller vilka belopp de löneväxlar i de datakällor som ISF har tillgång till.

Både vårt enkätmaterial och den offentliga lönestatistiken tyder på att anställda med inkomster precis över PGI-taket löneväxlar i mindre omfattning än anställda med högre inkomster. Det finns också ett tydligt samband mellan inkomsten och det löneväxlade beloppet – ju högre inkomstnivå, desto högre växlade belopp.

De flesta anställda som löneväxlar arbetar i den privata sektorn. ISF:s skattningar utifrån vår enkät pekar mot att ungefär tre fjärdedelar av alla anställda med en inkomst över PGI-taket som löneväxlar är privatanställda tjänstemän. Även andelsmässigt är det större andelar av de anställda i den privata sektorn än i den offentliga sektorn som löneväxlar. Bland anställda med inkomster över PGI-taket visar både vår enkät och den offentliga lönestatistiken att det också är stora andelar regionanställda som löneväxlar, medan påfallande få statsanställda med höga inkomster löneväxlar. Flera datakällor tyder också på att regionanställda löneväxlar jämförelsevis höga belopp.

Ålder har ett tydligt samband med löneväxling i våra datakällor. Relativt få yngre anställda har så höga inkomster att det är aktuellt för dem att löneväxla. Men även när vi jämför anställda med inkomster över PGI-taket är andelarna som löneväxlar lägst bland de yngsta och högst bland de som närmar sig pensioneringen. Äldre anställda växlar också högre genomsnittliga belopp än yngre.

ISF:s egen enkät tyder på att löneväxling har samband med anställdas utbildningsnivå och familjesituation. Högutbildade löneväxlar i större omfattning än lågutbildade. Enkätresultaten pekar också mot att anställda i parförhållanden löneväxlar i större omfattning än ensamstående. Men underlaget för dessa analyser är svagt.

Lönestatistik från den offentliga sektorn visar att även arbetsuppgifter och anställningsförhållanden har tydliga samband med löneväxling. Chefer och ledningspersonal löneväxlar i större utsträckning än övriga offentligt anställda. De växlar också högre belopp. Heltidsanställda och personer med tillsvidareanställning löneväxlar i större omfattning än deltidsanställda och personer med tidsbegränsade anställningar. Det finns också skillnader mellan offentligt anställda inom olika arbetsområden.

Resultaten från vår enkät tyder på att ungefär hälften av de anställda som löneväxlar har gjort det under en relativt kort tid, högst tre år. Det kan tyda på att det blivit vanligare att anställda löneväxlar de

senaste åren. De som har löneväxlat under längre tid tenderar att växla högre belopp än de som har löneväxlat något eller några få år.

Tonvikten i rapportens analyser ligger på de anställda som löneväxlar varje månad. ISF:s enkät innehöll också frågor om löneväxling av engångsbelopp. Vi ser att detta förekommer, bland annat i form av så kallad bonusväxling. Men relativt få respondenter i enkätundersökningen svarar att de växlar engångsbelopp, och det är mycket stor spridning i de belopp som de växlar. De andra datakällor som vi har tillgång till innehåller inga separata uppgifter om engångsbelopp. Därför är underlaget svagt för att göra djupare analyser av hur anställda löneväxlar engångsbelopp.

6.3 Det förekommer löneväxling som troligen är ofördelaktig

Att växla lön till tjänstepension kan vara ekonomiskt fördelaktigt för anställda med inkomster över PGI-taket. Men för anställda med inkomster under PGI-taket innebär löneväxling att den anställde får lägre avsättningar till den allmänna pensionen, och ersättningar från andra socialförsäkringar som är kopplade till inkomsten kan också försämrats. Därför anser pensionsexperter inte att löneväxling är en lämplig form av pensionssparande för anställda med lägre inkomster.

Även löneväxling bland äldre anställda kan vara ekonomiskt ofördelaktig. Arbetsgivaravgifter och beskattning av arbetsinkomster förändras från det kalenderår då de fyller 66 år. Det innebär att de ekonomiska fördelarna med löneväxling minskar eller försvinner.

Trots detta visar både ISF:s egen enkät och annan statistik att både anställda med inkomster under PGI-taket och äldre anställda löneväxlar. Äldre anställda växlar dessutom ofta höga belopp.

Totalt sett verkar den ekonomiskt ofördelaktiga löneväxlingen inte vara särskilt omfattande. Det är ändå viktigt att anställda som ges möjlighet att löneväxla får relevant information om löneväxlingens konsekvenser. Det är också viktigt att arbetsgivare känner till löneväxlingens förutsättningar och att de fattar informerade beslut om vilka grupper av anställda de ska erbjuda löneväxling.

6.4 Det saknas heltäckande registerdata om tjänstepensioner

De svar ISF har kunnat ge på regeringsuppdraget om löneväxling till tjänstepension är osäkra, eftersom det saknas tillförlitliga data om löneväxling. Vi har även tidigare fått regeringsuppdrag om tjänstepensioner på grund av att det saknas heltäckande registerdata på tjänstepensionsområdet.¹⁹

Pensionsmyndigheten har på uppdrag av regeringen utarbetat ett förslag om att göra tjänstepensioner till ett officiellt statistikområde, och att bygga upp en nationell tjänstepensionsdatabas med individdata över intjänade tjänstepensioner.²⁰ En sådan databas borde även kunna innehålla information om vilka avsättningar som kommer från löneväxling, om lagstiftaren bedömer att det är betydelsefullt.

En nationell tjänstepensionsdatabas skulle göra det möjligt att analysera intjänande, skattningar av framtida pensionsutfall och uppföljning av pensionsuttag på individnivå. Sådana analyser skulle vara värdefulla för att följa utvecklingen på pensionsområdet.

¹⁹ ISF, *Vem får avsättningar till tjänstepensioner? En analys av tjänstepensionernas täckningsgrad baserad på registerdata*. Rapport 2018:15. ISF, *Effekter av tidsbegränsade uttag av tjänstepensioner – Slutrapportering av regeringsuppdrag*. Skrivelse 2019-12-17.

²⁰ Pensionsmyndigheten, *För ökad kunskap om tjänstepensioner*, delredovisning 2016 och slutredovisning 2017.

7 Referenser

Alecta och PRI, *Löneväxling – en förmånlig förmån?* 2021.

Arbetsgivarverket, *Löneutvecklingen på det statliga avtalsområdet, statistikperioden september 2019 – september 2020*. Rapportserie 2021 #2.

Hagen J. och Elinder S., *Den komplexa tjänstepensionen*. SNS, 2018.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Effekter av tidsbegränsade uttag av tjänstepensioner – Slutrapportering av regeringsuppdrag*. Skrivelse 2019-12-17.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Förstudie om löneväxling*. Skrivelse 2021-03-31.

ISF – Inspektionen för socialförsäkringen, *Vem får avsättningar till tjänstepensioner? En analys av tjänstepensionernas täckningsgrad baserad på registerdata*. Rapport 2018:15.

Pensionsmyndigheten, *Eget sparande till tjänstepension – En konsumentvägledning*. PID179771, 2021.

Pensionsmyndigheten, *För ökad kunskap om tjänstepensioner – Delredovisning av uppdrag ur regleringsbrev 2016*. PID154353, 2016.

Pensionsmyndigheten, *För ökad kunskap om tjänstepensioner – Slutredovisning av regeringsuppdraget*. PID158509, 2017.

Pensionsmyndigheten, *Sveriges pensioner 2006–2019: Allmän inkomstgrundad pension, tjänstepension och privat avdragsgill pension*. PID176342, 2021.

Regeringens beslut den 16 september 2021, S2021/06458 (delvis).

Tidningen Vision, Lista: Här är de vanligaste förmånerna på jobbet, www.vision.se, nr 6, 2021, publicerad den 24 september 2021.

Bilaga 1: Material och metod

Webbenkät genom Novus

Rapporten baseras till stor del på en webbenkät som enkätföretaget Novus har genomfört på uppdrag av ISF. Undersökningen genomfördes hösten 2021 genom Novus Sverigepanel. Det är en slumpmässigt rekryterad webbpanel som enligt Novus beskrivning är riksrepresentativ när det gäller ålder, kön och region i åldersspannet 18–84 år. Målgruppen för enkäten var personer vars huvudsakliga sysselsättningsstatus var anställd.

Målet med datainsamlingen var att få in minst 2 000 svar från anställda med lön över intjänandetaket i den allmänna pensionen, PGI-taket, och 1 000 svar från anställda med lön under PGI-taket. Anledningen till denna stratifiering var att vi antog att det främst var anställda med inkomst över PGI-taket som löneväxlade och att vi ville ha ett bra underlag för analyser av denna grupp. Totalt besvarades enkäten av 3 206 personer. 2 033 uppgav inkomster över PGI-taket och 1 173 uppgav inkomster under PGI-taket. Deltagarfrekvensen var 63 procent.

I analyserna har vi använt en viktvariabel som vi har tagit fram i samarbete med Novus. Syftet med viktningen är att enkätresultaten ska bli representativa för alla anställda i Sverige. Vikterna kompenseras bland annat för det stratifierade urvalet, där personer med höga inkomster är överrepresenterade. Tekniskt har viktningen enligt Novus metodbeskrivning gjorts genom en post-stratifiering mot givna måltal i populationen för kön-ålder, kön-månadslön och kön-sektor med RIM-viktning (Random Iterative Method). Måltalen för kön-månadslön har dessutom extrapolerats fram från 2019 års siffror till siffror för år 2021, utifrån löneutvecklingen på arbetsmarknaden.

Anledningen till detta är att den senaste inkomststatistik som gick att få fram från Statistikmyndigheten SCB gällde år 2019.

Enkäten innehöll frågor om respondenterna löneväxlade varje månad eller i form av engångsbelopp, och vilka belopp de så fall växlade. I analyserna har vi antagit att personer som svarat ”vet ej” inte löneväxlar. Trots det framstod enkätresultaten som realistiska, med alltför höga skattningar av andelen anställda som löneväxlade, framför allt bland de med inkomster under PGI-taket.

Totalt svarade 463 av de totalt 3 206 anställda som ingick i enkätundersökningen att de löneväxlade varje månad. Av dessa hade 46 personer en inkomst under PGI-taket och 417 personer en inkomst över taket. Bland de 46 respondenter med inkomster under PGI-taket som svarade att de löneväxlade uppgav 10 personer att de hade en inkomst på 20 000–29 999 kronor per månad, 27 personer uppgav en inkomst på 30 000–39 999 kronor per månad och 9 personer uppgav en månadsinkomst mellan 40 000 kronor och PGI-taket.

De som uppgav att de löneväxlar fick också en fråga om vilket belopp de växlar. De flesta av de som hade inkomster under PGI-taket kunde eller ville inte ange ett belopp (svarsalternativ ”vet ej” eller ”vill ej uppge”). Bland de som löneväxlar över taket angav däremot de allra flesta ett belopp (tabell B 1).

Tabell B 1. Uppgifter om löneväxlat belopp bland de som uppgett att de löneväxlar

<i>Växlat belopp</i>	<i>Under PGI-taket</i>	<i>Över PGI-taket</i>	<i>Totalt</i>
Angett belopp	15 (32,6 %)	353 (84,7 %)	368 (79,5 %)
Inte anggett belopp	31 (67,4 %)	64 (15,3 %)	95 (20,5 %)
Totalt	46 (100 %)	417 (100 %)	463 (100 %)

Anm.: Tabellen visar oviktade antal och procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Det är troligt att de som löneväxlar känner till hur stora belopp de växlar, eftersom det bestäms genom ett aktivt beslut av den anställde. En möjlig tolkning är att de som inte anger belopp har blandat ihop löneväxling med något annat, och därför inte bör klassificeras som löneväxlare. Denna tolkning ligger närmast till hands för de som

svarar ”vet ej”. Men vi bedömer att även svarsalternativet ”vill ej uppge” tyder på att respondenten inte löneväxlar. En förutsättning för att ingå i enkätundersökningen är att personen har uppgett sin lön, och det är troligt att man då också är beredd att uppge vilket belopp man växlat – om man faktiskt har löneväxlat.

Vi prövade därför att justera siffrorna, genom att utesluta de personer som svarat att de löneväxlar men som inte angett något belopp. Justeringen innebär att skattningen för andelen anställda med en lön under PGI-taket som löneväxlar minskar från 4,5 procent till 1,6 procent. Motsvarande andel bland de med en lön över PGI-taket minskar från 21,2 till 18,2 procent.

Det är endast 15 personer med en inkomst under PGI-taket som har svarat att de löneväxlar och som uppgett ett växlat belopp. Urvalet är för litet för att tillåta säkra analyser, men dessa respondenter verkar ha högre inkomster än de med inkomster under PGI-taket som svarat att de har löneväxlat men *inte* uppgett ett växlat belopp. De som uppgett ett belopp säger också i större utsträckning att de har fått rådgivning inför sin löneväxling och svarar i större utsträckning att de känner till hur deras löneväxlade pengar förvaltas.

Sammantaget tyder detta på att tillförlitligheten är låg i svaren från den bortsorterade gruppen – de som inte har uppgett något löneväxlat belopp. Vi väljer därför att i våra analyser av löneväxling utesluta de personer som svarat att de har löneväxlat men som inte har angett något belopp. Efter denna justering återstår 368 personer som löneväxlar varje månad.

Det är den månatliga växlingen som står i fokus i rapporten. Vi har valt att göra samma justering när det gäller löneväxling av engångsbelopp.

Totalt svarade 161 personer att de har växlat engångsbelopp, men endast 104 av dessa uppgav vilket belopp de växlat. Den övre delen av tabell B 2 visar resultat för alla respondenter som har svarat att de växlar engångsbelopp. Den nedre delen visar motsvarande siffror för de som har svarat att de växlar engångsbelopp och som även har uppgett belopp. Den stora minskningen finns bland de som har löneväxlat ”annat” belopp än bonus. Det kan tyda på kvalitetsbrister i dessa svar. De som svarar att de bonusväxlar verkar veta vad de gör, medan begreppet ”annat” rimligen är det en person svarar om personen är osäker på vad frågan gäller. De som inte uppgav något

belopp har dessutom inkomster under PGI-taket i högre grad än övriga. Vi bedömer därför att de justerade skattningarna är bättre än de ojusterade.

Tabell B 2. Löneväxling av engångsbelopp, alla som svarat att de växlar engångsbelopp, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Inkomst</i>	<i>Bonus</i>	<i>Annat</i>	<i>Totalt</i>	<i>Antal</i>
Utan justering				
Under PGI	0,4 (0,1–1,1)	1,2 (0,7–2,1)	1,6 (0,9–2,2,6)	22
Över PGI	3,5 (2,4–5,0)	3,8 (2,9–4,9)	7,3 (5,9–9,0)	139
Totalt	1,0 (0,7–1,5)	1,7 (1,2–2,4)	2,7 (2,1–3,5)	161
Med justering				
Under PGI	0,3 (0,1–1,1)	0,4 (0,2–1,0)	0,7 (0,4–1,5)	10
Över PGI	3,0 (1,9–4,4)	2,5 (1,8–3,5)	5,5 (4,2–7,2)	94
Totalt	0,8 (0,5–1,3)	0,8 (0,6–1,2)	1,7 (1,2–2,3)	104

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar och övikttat antal respondenter med löneväxling.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Vi har också gjort en kontroll för extremvärden, både för månadsbelopp och engångsbelopp. Ingen av de som löneväxlar har uppgett växlade belopp som överstiger 35 procent av den högsta möjliga månadslönen i sitt inkomstintervall. Normalt är 35 procent av lönen den maximala avdragsgilla avsättningen till tjänstepension enligt inkomstskattelagen.

ISF har också ställt frågor eller fått tidigare insamlade uppgifter från Novus om respondenternas kön, ålder, inkomst, utbildningsnivå, familjesituation och arbetsmarknadssektor. Dessa uppgifter har använts i analysen.

Från enkäten redovisar vi i de flesta fall skattningar av hur stora andelar av de anställda som löneväxlar och hur stora genomsnittliga belopp de växlar, totalt och i olika undergrupper. Vi redovisar också 95-procentiga konfidensintervall för skattningarna. Ofta är konfidensintervallen relativt stora. Det betyder att skattningarna är osäkra.

Lönestatistik från Arbetsgivarverket

Arbetsgivarverket har gett ISF tillgång till avidentifierade data från sin lönestatistik för mars månad 2021. Statistiken omfattar alla anställda med en sysselsättningsgrad på minst 40 procent vid statliga myndigheter och affärsverk. Däremot ingår inte anställda i statliga företag.

I statistiken ingår uppgifter om löneväxling till tjänstepension i form av ett belopp för de anställda som har löneväxlat under mät månaden. Det framgår inte om de anställda har månadsvis löneväxling eller om de har växlat ett engångsbelopp. Anställda med ett registrerat löneväxlat belopp över 35 procent av månadslönen antas ha växlat engångsbelopp och ingår inte i analyserna. Det rör sig om ett litet antal, 22 personer.

Analysen visade avvikande data för anställda inom sjötrafikarbete (arbetsområde 82 enligt BESTA-kod). I korrespondens med Arbetsgivarverket framkom att det för denna grupp ingick uppgifter som inte utgjorde individuella överenskommelser om löneväxling. Vi har därför uteslutit alla anställda inom arbetsområde 82 ur analyserna, totalt 1 417 personer, varav 165 med löneväxling. Efter denna justering återstår 248 541 personer, varav 4 955 med löneväxling.

Utöver löneväxling innehåller Arbetsgivarverkets lönestatistik uppgifter om de statsanställdas kön, ålder, inkomst, arbetstid (hel- eller deltid), anställningsform (tills vidare eller tidsbegränsad), arbetsområde och eventuell chefsbefattning.

Lönestatistiken verkar vara av bra kvalitet, förutom problemet med de sjötrafikanställda. I rapporten har vi använt statistiken både för analyser av hur stora andelar av de statsanställda som löneväxlar och av löneväxlade belopp i olika grupper.

Lönestatistik från Sveriges kommuner och regioner (SKR)

SKR har för ISF:s räkning tagit fram statistik om de kommun- och regionanställda som löneväxlade enligt lönestatistiken för november månad 2020. Statistikuttaget omfattar anställda med en sysselsättningsgrad på minst 35 procent i kommuner, kommunalförbund, regioner och regionägda bolag.

Statistiken visar antal och andelar av de anställda som löneväxlar, fördelat på ålder, lönenivå, arbetstid (hel- eller deltid), anställningsform (tills vidare eller tidsbegränsad) och arbetsområde. Samtliga tabeller är också uppdelade på kön, sektor (kommun eller region) och inkomst (över eller under PGI-taket). Däremot innehåller SKR:s lönestatistik inga uppgifter om hur stora belopp som de anställda löneväxlar.

Total innehåller tabellerna från SKR uppgifter om 2 546 kommunanställda och 3 141 regionanställda som löneväxlade i november 2020.

Vid statistikuttaget visade det sig att de flesta kommunala och regionala arbetsgivare inte har redovisat någon löneväxling i sin lönestatistik. Det gäller 25 av 33 regionala arbetsgivare och 233 av 356 kommunala arbetsgivare. Hos de arbetsgivare som har uppgett någon löneväxling arbetar endast 38 procent av alla kommunanställda och 39 procent av alla regionanställda.

SKR har hittills inte gjort några uppföljningar eller kvalitetssäkringar av uppgifterna om löneväxling i sin lönestatistik, men det är uppenbart att många arbetsgivare som faktiskt erbjuder löneväxling inte har rapporterat det i lönestatistiken.

En webbsökning visar att samtliga regioner erbjuder löneväxling, antingen för alla anställda eller för vissa kategorier anställda. Detta bekräftas också av en aktuell enkätundersökning utförd av *Tidningen Vision*. Däremot finns det kommuner som inte erbjuder löneväxling. *Tidningen Visions* enkät besvarades av 195 av landets 290 kommuner. Av dessa uppgav 89 procent att de erbjuder löneväxling.²¹

För regionanställda redovisar ISF hur stor andel av de anställda som löneväxlar i de regioner som redovisat någon löneväxling. Eftersom alla regioner erbjuder löneväxling är resultaten förmodligen relativt rättvisande för regionanställda, även om vi inte vet om anställda i de regioner som har redovisat sin löneväxling till SKR löneväxlar i samma omfattning som andra regionanställda.

²¹ *Tidningen Vision*, Lista: Här är de vanligaste förmånerna på jobbet, nr 6 2021, publicerad den 24 september 2021. *Tidningen Visions* webbplats: www.vision.se, hämtad den 1 november 2021.

För kommunanställda har vi utgått från hur stor andel av de anställda som löneväxlar i de kommuner som har redovisat någon löneväxling. Sedan har vi justerat ner dessa siffror, eftersom vi vet att det finns kommuner som inte erbjuder löneväxling. Justeringen har vi gjort genom att multiplicera procentsiffrorna med en faktor på 0,884.

För att komma fram till denna justering har vi gjort två saker. För det första har vi genom en webbsökning undersökt förekomsten av löneväxling i de största av de kommuner där SKR saknar data. Därigenom har vi kunnat komplettera bilden av hur många av de kommunanställda som har tillgång till löneväxling och hur många som inte har det. För det andra har vi använt informationen från *Tidningen Vision* om att 11 procent av kommunerna inte erbjuder sina anställda att löneväxla. Detta motsvarar 32 kommuner, under förutsättning att de kommuner som har svarat på tidningens enkät är representativa för Sveriges kommuner när det gäller förekomst av löneväxling (vi känner inte till vilka kommuner som har svarat på enkäten).

Med denna information bedömer vi att omkring 88 procent av de kommunanställda i Sverige arbetar i kommuner som erbjuder löneväxling (skattningen är 88,4 procent). Vi antar att de data som vi har fått från SKR är representativa för dessa kommuner. Vi antar också att övriga 11,6 procent av de kommunanställda arbetar i kommuner som inte erbjuder löneväxling.

Skattningen på 88,4 procent baseras på ett antagande om att antalet kommunanställda i de kommuner som inte erbjuder löneväxling är ett genomsnitt av antalet anställda i de kommuner där vi inte vet om de erbjuder löneväxling eller inte. Om vi i stället antar att de kommuner som inte erbjuder löneväxling är de största respektive de minsta av dessa kommuner kan vi bedöma osäkerheten i vår skattning. Med dessa förutsättningar blir andelen kommunanställda i de kommuner som erbjuder löneväxling 82 respektive 92 procent.

Uppgifter från valcentraler

Pensionsvalet och Valcentralen/Skandikon hanterar kommun- och regionanställdas kollektivavtalade tjänstepensioner. De erbjuder anslutna arbetsgivare att även förmedla löneväxling, som i så fall kompletterar avsättningarna till den kollektivavtalade

tjänstepensionsförsäkringen. Båda valcentralerna har bidragit med vissa uppgifter om den löneväxling som de själva hanterar. Löneväxling vid sidan av valcentralerna, genom avtal direkt med försäkringsbolag eller genom försäkringsförmedlare eller annan mellanhand, har valcentralerna däremot inga uppgifter om. Därför har uppgifterna från valcentralerna främst kompletterat våra analyser av löneväxlade belopp.

Pensionsvalet har lämnat data om löneväxling med uppgifter om kön, ålder, sektor och löneväxlat belopp för de personer som har löneväxlat under perioden januari 2020–oktober 2021. ISF har avgränsat analysen till helåret 2020, sammanställt totala löneväxlade belopp under året för de personer som löneväxlade, och dividerat med tolv för att få fram genomsnittliga månadsbelopp. Vi har inte tagit hänsyn till om växlingen har pågått hela året eller någon kortare period eller utgjorts av ett engångsbelopp. Totalt löneväxlade 10 596 personer genom Pensionsvalet under år 2020.

Valcentralen/Skandikon har lämnat uppgifter om totalt antal personer med löneväxling och genomsnittliga belopp, fördelat på kommun- och regionanställda. Totalt löneväxlade 1 067 personer genom Valcentralen/Skandikon år 2020.

Övriga valcentraler – Collectum, Fora och Statens tjänstepensionsverk (SPV) – har tidigare uppgett att de inte har kännedom om vilka tjänstepensionspremier som avser löneväxling.²²

Uppgifter från försäkringsbranschen

Under förstudien frågade ISF fyra av de större försäkringsbolagen på tjänstepensionsområdet, två försäkringsförmedlare och ett par andra mellanhänder på tjänstepensionsmarknaden om de hade möjlighet att bidra med data eller statistik om löneväxling.

En försäkringsförmedlare och en annan mellanhand lämnade redan då översiktliga uppgifter – om genomsnittliga växlade belopp i olika åldersgrupper respektive om totalt antal kunder och genomsnittligt löneväxlat belopp.

²² ISF, *Förstudie om löneväxling*. Skrivelse 2021-03-31.

I den fördjupade studien har tre av de fyra försäkringsbolagen lämnat mer detaljerad statistik eller individdata om antal personer som löneväxlar, kön, ålder och inkomstnivå. Totalt har ISF fått uppgifter om knappt 43 000 personer med löneväxling genom de tre bolagen. Men alla de tre bolagen saknar inkomstuppgifter om många av sina kunder. När det finns inkomstuppgifter kan de i vissa fall vara inaktuella.

För alla försäkringsbolagen gäller att de har uppgifter om löneväxling från arbetsgivare som de själva har avtal med och om löneväxling som kommer via försäkringsförmedlare. Däremot saknar de i regel uppgifter om löneväxling som kommer via valcentralerna och kompletterar de kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringarna.

I de flesta fall har försäkringsbolagen också bara uppgifter om de anställda som löneväxlar. Det innebär att vi inte kan sätta det antal anställda som löneväxlar i relation till det totala antalet anställda hos de aktuella arbetsgivarna. Därför har vi främst använt data och statistik från försäkringsbolag och mellanhänder för att komplettera analyserna av löneväxlade belopp.

Försäkringsbolagens och mellanhändernas löneväxlingskunder är framför allt privatanställda tjänstemän. De är därför inte representativa för hela arbetsmarknaden.

Flera av de aktuella bolagen har lämnat ut uppgifter under villkoret att sifferuppgifter inte publiceras så att de kan kopplas till det specifika bolaget. I de flesta fall redovisar vi därför bara sammanfattande resultat i rapporten och vi skriver inte ut namn på de aktuella bolagen.

Totalbedömningar

ISF har gjort totalbedömningar av hur många personer som löneväxlar en del av sin lön varje månad och hur stora belopp de växlar. Osäkerheten i dessa bedömningar är stor av flera anledningar. Här följer en beskrivning av hur bedömningarna har gjorts.

Antalet personer som löneväxlar en del av sin lön har bedömts i två steg. I det första steget har olika datakällor använts för att uppskatta andelen anställda inom olika sektorer som löneväxlar. I det andra steget har dessa andelar multiplicerats med antalet anställda i samma sektorer, hämtat från SCB:s statistik. Summan av de på detta sätt

beräknade antalen anställda som löneväxlar i de olika sektorerna utgör vår totalskattning för samtliga anställda i Sverige.

För att nå en totalbedömning av löneväxlade månadsbelopp har de antal personer som bedömts löneväxla i varje sektor multiplicerats med uppskattningar av de genomsnittliga löneväxlade beloppen i respektive sektor. Totalbedömningen utgörs sedan av en summering av dessa belopp.

Alla resultat i rapporten pekar på att det framför allt är anställda med inkomster över PGI-taket som löneväxlar. För de med inkomster under PGI-taket har ISF:s egen enkätundersökning visat sig vara otillförlitlig. Eftersom den stora mängden löneväxlare återfinns i privat sektor, där vi är hänvisade till enkätresultaten för bedömningar, har vi därför valt att helt bortse från löneväxling under PGI-taket i denna del. Vår bedömning är att det ligger närmare sanningen att bortse från resultaten helt, än att använda enkätresultaten för denna grupp.

Totalt antal personer som löneväxlar

För statligt anställda har andelen löneväxlare bedömts med grund i Arbetsgivarverkets lönestatistik. Statistiken är av god kvalitet och i denna del är bedömningen relativt säker. Även för löneväxling bland kommun- och regionanställda är bedömningen relativt säker. För dessa grupper har vi använt andelen löneväxlare i lönestatistiken från SKR, med justerande beräkningar på det sätt som vi beskriver i avsnittet ”Lönestatistik från SKR” i denna bilaga.

För den största gruppen löntagare – de privatanställda – har vi däremot bedömt andelen löneväxlare med utgångspunkt i vår enkät. I det fallet har vi anledning att tro att antalet löneväxlare överskattas. Vi har därför kompletterat skattningen baserad på enkätdata med en lägre bedömning, där vi har justerat ned andelen löneväxlare något. Genom att jämföra det antal anställda som bedöms löneväxla inom offentlig sektor enligt lönestatistik med de bedömningar som skulle ha gjorts med våra enkätdata har vi kunnat konstatera att skattningarna från enkäten skulle behöva minskas med knappt 30 procent för att hamna på samma nivå. Vi har därför gjort en lägre bedömning av löneväxlingen inom privat sektor genom att minska skattningen från enkätdata med motsvarande andel. Båda siffrorna presenteras i tabell B 3.

De olika andelarna anställda som har bedömts löneväxla inom olika sektorer har skattats med grund i data från olika tillfällen mellan november 2020 och oktober 2021. Men när det gäller antalet personer som är anställda inom de olika sektorerna har vi utgått från SCB:s siffror som gäller för november 2019. Dessa siffror följer RAMS-definitionen av vad som utgör en anställd. Någon senare sektoruppdelad statistik över antalet anställda personer har inte varit tillgänglig. Men tillgänglig statistik från SCB:s arbetskraftsundersökning, AKU, visar att antalet personer i arbetskraften endast skiljer sig åt med ett fåtal procent under 2021 jämfört med samma månader 2019. Vi har därför använt de sektoruppdelade siffrorna över antalet anställda från 2019 utan att justera dem på något sätt.

Beräkningarna av antalet löneväxlare sammanfattas i tabell B 3. Totalt bedöms på detta sätt mellan 110 000 och 150 000 personer löneväxla på månadsbasis. Flera ytterligare osäkerhetsfaktorer finns, exempelvis i form av den osäkerhet som finns beskriven ovan avseende SKR:s lönestatistik. För den stora gruppen privatanställda som löneväxlar finns också en statistisk osäkerhet, eftersom den bygger på ett slumpurval. Denna osäkerhet innebär att antalet löneväxlare för denna grupp förmodligen ligger inom ett intervall +/- drygt 10 procent av skattningen. Det kan också nämnas att om det totala antalet löneväxlare med inkomster under PGI-taket skulle bedömas på samma sätt som för de över PGI-taket, skulle dessa vara mellan 40 000 och 50 000 personer. Av dessa skulle endast ett drygt tusental vara anställda inom offentlig sektor enligt den offentliga lönestatistiken som är mycket pålitligare. Det verkliga antalet löneväxlare under PGI-taket bedöms därför vara avsevärt överskattat i enkäten, och vi har bortsett från denna siffra i vår bedömning.

Tabell B 3. Bedömning av antalet månadsväxlare över PGI-taket

<i>Sektor</i>	<i>Andel som löneväxlar (procent)</i>	<i>Antal sysselsatta****</i>	<i>Antal som löneväxlar (andel x antal)</i>
Stat	7,4*	73 233	5 441
Region	15,8**	55 428	8 776
Kommun	11,9**	64 562	7 708
Privat hög	19,0***	654 620	124 050
Privat låg	13,7***	654 620	89 948
Totalt hög	17,2	847 843	145 976
Totalt låg	13,2	847 843	111 874

Anm.: För privatanställda baseras den höga skattningen enbart på vår egen enkät medan den låga skattningen tar hänsyn till att enkäten, vid en jämförelse med den offentliga lönestatistiken, verkar överskatta löneväxlingens omfattning. Justeringen beskrivs närmare i detta avsnitts löptext.

Källa: * Arbetsgivarverkets lönestatistik, ** SKR:s lönestatistik, *** Novus och ISF, egen enkät, **** SCB.

Total löneväxlade summa

De genomsnittliga växlade beloppen bland anställda i de olika sektorerna har hämtats från två källor. För statligt anställda finns information om växlade belopp i lönestatistiken från Arbetsgivarverket. För övriga grupper, inklusive kommun- och regionanställda, är vi hänvisade till resultaten från vår enkät. Dessa är mer osäkra, men vi har inga tydliga tecken på vare sig systematisk över- eller underskattning av beloppen (även om beloppet för regionanställda framstår som högt jämfört med valcentralernas siffror). Däremot finns ett mått av statistisk osäkerhet i storleken på de genomsnittliga beloppen.

Tabell B 4 visar bedömningar av totala löneväxlade belopp i de olika sektorerna. Totalt sett hamnar beräkningen av de löneväxlade beloppen med denna metod på mellan 5,8 och 7,5 miljarder kronor. Men de olika delarna i denna beräkning är mycket osäkra.

Om vi helt och hållet utgår från svaren i våra enkätdata hamnar total-skattningen av hur mycket anställda med inkomst över PGI-taket löneväxlar månadsvis på 8,1 miljarder kronor på årsbasis.

Det 95-procentiga konfidensintervallet är 6,9–9,2 miljarder kronor. Men vi vet med stor säkerhet att enkäten överskattar löneväxlingen bland kommun- och regionanställda.

De tidigare nämnda beräkningarna om mellan 5,8 och 7,5 miljarder kronor framstår därför som mer tillförlitliga. Även i det fallet har vi använt enkätdata framför allt för att skatta löneväxlingen bland privatanställda. Den statistiska osäkerheten för denna grupp gör att den undre gränsen kan vara 750 miljoner kronor lägre och den övre gränsen kan vara ungefär en miljard kronor högre.

Sammantaget leder detta till bedömningen att den totalt löneväxlade summan för anställda med inkomster över PGI-taket troligen finns i området 5–9 miljarder kronor. Osäkerheten från övriga osäkerhetskällor bedöms vara relativt liten i förhållande till intervallets storlek. Någon skattning med statistiskt konfidensintervall är inte möjlig att ta fram med tanke på osäkerhetskällornas olika natur.

Månadsväxlingen för anställda under PGI-taket är betydligt mindre – troligen avsevärt mindre än en miljard kronor – och påverkar inte storleksordningen.

Tabell B 4. Bedömning av totalt månadsväxlade belopp, över PGI-taket

<i>Sektor</i>	<i>Antal som löneväxlar*</i>	<i>Genomsnittligt månadsbelopp</i>	<i>Total löneväxling per månad</i>	<i>Total löneväxling per år</i>
Stat	5 441	3 521**	19 160 543	229 926 516
Region	8 776	6 448***	56 591 916	679 102 988
Kommun	7 708	3 741***	28 834 285	346 011 425
Privat hög	124 050	4 211***	522 342 375	6 268 108 505
Privat låg	89 948	4 211***	378 746 461	4 544 957 529
Totalt hög	145 976	4 295	626 929 120	7 523 149 435
Totalt låg	111 874	4 320	483 333 205	5 799 998 459

Anm.: Den höga respektive låga skattningen baseras på de två olika skattningarna av antalet anställda som löneväxlar i tabell B 3. För privatanställda baseras den höga skattningen enbart på vår egen enkät medan den låga skattningen tar hänsyn till att enkäten, vid en jämförelse med den offentliga lönestatistiken, verkar överskatta löneväxlingens omfattning.

Källa: * Tabell B 3, ** Arbetsgivarverkets lönestatistik, *** ISF och Novus, egen enkät.

Bilaga 2: Kompletterande tabeller

Tabell B 5. Andel av anställda i olika inkomstklasser över PGI-taket som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Månadslön</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
PGI-taket–49 999 kr	8,7 (5,8–12,8)	6,8 (4,2–10,8)	7,5 (5,5–10,3)
50 000–59 999 kr	15,6 (11,8–20,5)	15,2 (12,0–19,1)	15,4 (12,8–18,4)
60 000–69 999 kr	21,3 (14,4–30,5)	28,6 (21,6–36,8)	26,2 (20,8–32,5)
70 000– kr	41,6 (30,3–53,7)	22,7 (16,8–29,8)	27,9 (22,4–34,3)
Totalt	19,4 (16,2–23,1)	17,5 (15,1–20,3)	18,2 (16,2–20,3)

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 6. Andel av alla anställda i olika sektorer som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Sektor</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Privat	3,8 (2,6–5,6)	7,1 (5,4–9,2)	5,8 (4,6–7,2)
Offentlig	2,2 (1,6–2,8)	5,1 (2,4–10,3)	2,9 (2,0–4,2)
<i>Stat</i>	1,3 (0,7–2,6)	6,8 (1,8–22,7)	3,6 (1,2–10,1)
<i>Region</i>	4,1 (2,5–6,5)	5,1 (2,5–10,1)	4,3 (2,9–6,3)
<i>Kommun</i>	1,5 (1,0–2,2)	3,3 (1,9–5,5)	1,8 (1,3–2,5)
Totalt	3,1 (2,4–4,0)	6,7 (5,2–8,6)	4,9 (4,1–6,0)

Anm.: Anställda i statliga företag samt i ideella organisationer och liknande ingår i privat sektor. Kommunala och regionala företag ingår i kommun- respektive regionsektorn. Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 7. Andel av anställda med inkomst över PGI-taket i olika sektorer som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Sektor</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Privat	21,5 (16,9–27,0)	18,1 (15,3–21,2)	19,0 (16,5–21,6)
Offentlig	16,3 (12,7–20,8)	13,9 (10,4–18,3)	15,4 (12,7–18,6)
<i>Stat</i>	5,8 (3,0–11,0)	8,4 (5,0–13,8)	7,0 (4,6–10,4)
<i>Region</i>	27,0 (18,5–37,6)	15,2 (8,7–25,4)	22,8 (16,6–30,6)
<i>Kommun</i>	18,0 (12,3–25,6)	22,1 (13,9–33,2)	19,3 (14,4–25,4)
Totalt	19,4 (16,2–23,1)	17,5 (15,1–20,3)	18,2 (16,2–20,3)

Anm.: Anställda i statliga företag samt i ideella organisationer och liknande ingår i privat sektor. Kommunala och regionala företag ingår i kommun- respektive regionsektorn. Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 8. Andel av anställda i olika åldersklasser som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Ålder</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Alla anställda			
–34 år	0,1 (0,0–1,0)	4,9 (1,9–11,8)	2,6 (1,1–6,4)
35–44 år	4,7 (2,5–9,0)	4,9 (3,2–7,6)	4,8 (3,3–7,1)
45–54 år	3,8 (2,7–5,3)	10,0 (7,4–13,3)	6,8 (5,4–8,5)
55–64 år	4,2 (3,1–5,7)	8,1 (6,1–10,8)	6,1 (4,9–7,6)
65– år	5,5 (1,9–15,1)	5,1 (2,3–11,3)	5,4 (2,6–10,6)
Totalt	3,1 (2,4–4,0)	6,7 (5,2–8,6)	4,9 (4,1–6,0)
Anställda med inkomst över PGI-taket			
–34 år	4,2 (0,6–24,6)	7,4 (2,8–18,2)	6,8 (2,8–15,8)
35–44 år	18,9 (12,7–27,3)	15,4 (10,9–21,3)	16,7 (12,9–21,4)
45–54 år	18,7 (13,7–25,0)	22,4 (18,2–27,4)	21,1 (17,7–24,9)
55–64 år	24,8 (19,3–31,2)	20,3 (16,4–24,8)	21,9 (18,6–25,5)
65– år	27,2 (10,8–53,6)	15,5 (7,2–30,3)	20,8 (11,1–35,6)
Totalt	19,4 (16,2–23,1)	17,5 (15,1–20,3)	18,2 (16,2–20,3)

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 9. Andel av anställda med olika utbildning som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Utbildning</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Alla anställda			
Grundskola	0,4 (0,0–3,0)	0,4 (0,1–3,4)	0,4 (0,1–2,1)
Gymnasium	1,7 (0,6–4,8)	4,5 (2,9–6,9)	3,3 (2,2–4,9)
Högskola	4,0 (3,2–5,0)	9,7 (7,1–13,0)	6,5 (5,3–8,1)
Totalt	3,1 (2,4–4,0)	6,7 (5,2–8,6)	4,9 (4,1–6,0)
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Grundskola	17,5 (1,9–70,2)	11,5 (1,7–49,9)	12,7 (2,8–42,2)
Gymnasium	19,6 (12,0–30,4)	15,1 (11,3–20,0)	16,0 (12,4–20,3)
Högskola	19,4 (16,0–23,4)	18,3 (15,4–21,7)	18,8 (16,5–21,3)
Totalt	19,4 (16,2–23,1)	17,5 (15,1–20,3)	18,2 (16,2–20,3)

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 10. Andel av anställda med olika familjesituation som löneväxlar varje månad, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Familj</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Alla anställda			
Ensam	1,5 (0,8–2,6)	5,0 (2,4–10,0)	3,4 (1,9–6,0)
I par	3,6 (2,7–4,9)	7,5 (5,8–9,6)	5,5 (4,5–6,7)
Med barn	5,0 (3,2–7,9)	7,9 (5,8–10,6)	6,5 (5,1–8,4)
Utan barn	2,1 (1,6–2,6)	6,1 (4,1–8,9)	4,0 (3,0–5,4)
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Ensam	14,0 (8,3–22,6)	15,2 (10,0–22,4)	14,7 (10,7–20,0)
I par	20,7 (17,1–24,9)	18,0 (15,3–21,0)	18,9 (16,7–21,3)
Med barn	19,3 (14,4–25,4)	17,8 (14,4–21,8)	18,3 (15,5–21,6)
Utan barn	19,5 (15,7–24,1)	17,2 (13,9–21,2)	18,0 (15,4–21,0)

Anm.: I par innebär gift, sambo eller särbo. Barn innebär barn under 18 år. Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 11. Antal år med månadsvis löneväxling, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Antal år</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
< 1 år	14,3 (8,5–22,8)	8,5 (5,1–13,7)	10,2 (7,2–14,4)
1–3 år	36,6 (22,8–53,0)	41,4 (28,7–55,2)	39,9 (30,1–50,5)
4–6 år	30,6 (20,8–42,4)	20,1 (14,5–27,2)	23,3 (18,3–29,3)
7–10 år	11,2 (5,8–20,5)	14,8 (7,6–26,9)	13,7 (8,1–22,2)
> 10 år	6,8 (3,4–13,2)	10,0 (6,2–15,7)	9,0 (6,1–13,2)
Vet ej	0,6 (0,1–3,9)	5,3 (1,6–16,3)	3,8 (1,2–11,5)
Totalt	100	100	100

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 12. Andel anställda som löneväxlar engångsbelopp, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Inkomst</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Bonusväxling	0,4 (0,2–0,9)	1,2 (0,7–2,2)	0,8 (0,5–1,4)
<i>Under PGI-taket</i>	<i>0,2 (0,0–1,1)</i>	<i>0,5 (0,1–2,4)</i>	<i>0,3 (0,1–1,1)</i>
<i>Över PGI-taket</i>	<i>2,0 (0,9–4,2)</i>	<i>3,4 (2,1–5,6)</i>	<i>3,0 (1,9–4,5)</i>
Annat	0,6 (0,3–1,1)	1,1 (0,7–1,8)	0,8 (0,6–1,2)
<i>Under PGI-taket</i>	<i>0,2 (0,0–1,4)</i>	<i>0,7 (0,3–1,6)</i>	<i>0,4 (0,2–1,0)</i>
<i>Över PGI-taket</i>	<i>2,8 (1,7–4,4)</i>	<i>2,4 (1,5–3,8)</i>	<i>2,5 (1,8–3,5)</i>
Totalt	1,0 (0,6–1,6)	2,4 (1,6–3,5)	1,7 (1,2–2,3)
<i>Under PGI-taket</i>	<i>0,3 (0,1–1,4)</i>	<i>1,1 (0,5–2,7)</i>	<i>0,7 (0,4–1,5)</i>
<i>Över PGI-taket</i>	<i>4,8 (3,1–7,1)</i>	<i>5,8 (4,1–8,2)</i>	<i>5,5 (4,2–7,2)</i>

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 13. Andel av anställda med och utan månadsvis löneväxling som löneväxlar engångsbelopp, procentandelar och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Månadsbelopp</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>
Alla anställda			
Löneväxlar inte månadsbelopp	0,7 (0,3–1,3)	1,8 (1,2–2,7)	1,2 (0,8–1,7)
Löneväxlar månadsbelopp	11,1 (5,5–21,0)	11,7 (5,4–23,5)	11,5 (6,4–19,7)
Anställda med inkomst över PGI-taket			
Löneväxlar inte månadsbelopp	3,0 (1,9–4,8)	4,9 (3,1–7,7)	4,3 (3,0–6,2)
Löneväxlar månadsbelopp	12,7 (6,6–23,1)	10,8 (6,5–17,4)	11,5 (7,7–16,8)

Anm.: Tabellen visar viktade procentandelar.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 14. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda i olika inkomstklasser, medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Inkomst</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Under PGI-taket	428 kr (0–1 108 kr)	1 772 kr (1 010–2 535 kr)
PGI-taket–49 999 kr	2 521 kr (1 540–3 502 kr)	2 267 kr (1 827–2 707 kr)
50 000–59 999 kr	3 922 kr (3 120–4 724 kr)	3 245 kr (2 549–3 940 kr)
60 000–69 999 kr	4 195 kr (3 189–5 202 kr)	3 663 kr (3 000–4 327 kr)
70 000– kr	6 563 kr (4 535–8 592 kr)	5 677 kr (4 203–7 150 kr)
Totalt	4 309 kr (3 098–5 520 kr)	3 335 kr (2 764–3 905 kr)

Anm.: Tabellen visar viktade medelvärden.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 15. Löneväxlade månadsbelopp bland statligt anställda i olika inkomstklasser enligt lönestatistik, medelvärden, mars 2021

<i>Månadslön</i>	<i>Kvinnor</i>		<i>Män</i>		<i>Totalt</i>	
	<i>Belopp</i>	<i>Antal</i>	<i>Belopp</i>	<i>Antal</i>	<i>Belopp</i>	<i>Antal</i>
Under PGI-taket	1 748 kr	246	2 003 kr	206	1 864 kr	452
PGI-taket–49 999 kr	2 139 kr	428	2 035 kr	354	2 092 kr	782
50 000–59 999 kr	3 045 kr	889	3 079 kr	857	3 062 kr	1 746
60 000–69 999 kr	4 107 kr	486	4 010 kr	479	4 059 kr	965
70 000–79 999 kr	4 691 kr	267	4 983 kr	253	4 833 kr	520
80 000–89 999 kr	4 895 kr	140	4 819 kr	163	4 854 kr	303
90 000–99 999 kr	4 937 kr	60	4 670 kr	59	4 805 kr	119
100 000– kr	5 996 kr	26	5 882 kr	42	5 926 kr	68
Totalt	3 320 kr	2 542	3 424 kr	2 413	3 370 kr	4 955

Anm.: Bilaga 1 redovisar vilka arbetsgivare som ingår i lönestatistiken.

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik.

Tabell B 16. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda i olika sektorer, medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Sektor</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Alla anställda		
Privat	3 883 kr (2 293–5 474 kr)	3 401 kr (2 777–4 025 kr)
Offentlig	5 242 kr (3 970–6 514 kr)	2 837 kr (1 172–4 501 kr)
Totalt	4 309 kr (3 098–5 520 kr)	3 335 kr (2 764–3 905 kr)
Anställda med inkomst över PGI-taket		
Privat	4 556 kr (3 274–5 839 kr)	4 064 kr (3 438–4 689 kr)
Offentlig	5 446 kr (4 167–6 724 kr)	4 148 kr (2 838–5 458 kr)
Totalt	4 855 kr (3 904–5 807 kr)	4 072 kr (3 494–4 650 kr)

Anm.: Tabellen visar viktade medelvärden.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 17. Löneväxlade månadsbelopp genom Pensionsvalet, kommun- och regionanställda, medelvärden, 2020

<i>Sektor</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Totalt</i>	<i>Antal</i>
Kommun	3 165 kr	3 853 kr	3 378 kr	2 781
Region	4 471 kr	5 689 kr	4 938 kr	7 815
Totalt	4 099 kr	5 279 kr	4 528 kr	10 596

Källa: Pensionsvalet.

Tabell B 18. Löneväxlade månadsbelopp genom Valcentralen/Skandikon, kommun- och regionanställda, medelvärden, 2020

<i>Sektor</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Antal</i>
Kommun	4 189 kr	312
Region	5 893 kr	755
Totalt	5 395 kr	1 067

Källa: Valcentralen/Skandikon.

Tabell B 19. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda i olika åldersklasser, medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Ålder</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Alla anställda		
–34 år	..	1 886 kr (1 046–2 727 kr)
35–44 år	3 761 kr (954–6 569 kr)	3 187 kr (2 187–4 187 kr)
45–54 år	3 600 kr (2 851–4 349 kr)	2 989 kr (2 243–3 735 kr)
55–64 år	4 767 kr (3 412–6 122 kr)	5 132 kr (3 908–6 356 kr)
65– år	10 499 kr (6 147–14 852 kr)	8 230 kr (2 416–14 044 kr)
Totalt	4 309 kr (3 098–5 520 kr)	3 335 kr (2 764–3 905 kr)
Anställda med inkomst över PGI-taket		
–34 år	..	3 668 kr (2 223–5 113 kr)
35–44 år	5 279 kr (2 915–7 644 kr)	3 425 kr (2 382–4 467 kr)
45–54 år	3 600 kr (2 851–4 349 kr)	3 380 kr (2 670–4 089 kr)
55–64 år	4 964 kr (3 571–6 357 kr)	5 667 kr (4 205–7 129 kr)
65– år	10 499 kr (6 146–14 852 kr)	8 230 kr (2 416–14 044 kr)
Totalt	4 855 kr (3 904–5 807 kr)	4 072 kr (3 494–4 650 kr)

Anm.: Alltför få kvinnor under 35 år löneväxlar för att vi ska kunna redovisa några resultat. Tabellen visar viktade medelvärden.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 20. Löneväxlade månadsbelopp bland statliga anställda i olika åldersklasser enligt lönestatistik, medelvärden, mars 2021

Ålder	Kvinnor		Män		Totalt	
	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal
–34 år	1 582 kr	13	1 336 kr	24	1 422 kr	37
35–44 år	2 224 kr	279	2 459 kr	322	2 350 kr	601
45–54 år	2 797 kr	1 045	2 787 kr	976	2 792 kr	2 021
55–64 år	3 987 kr	1 137	4 210 kr	1 006	4 092 kr	2 143
65– år	5 016 kr	68	5 673 kr	85	5 381 kr	153
Totalt	3 320 kr	2 542	3 424 kr	2 413	3 370 kr	4 955

Källa: Arbetsgivarverkets lönestatistik.

Tabell B 21. Löneväxlade månadsbelopp bland kommunanställda i olika åldersklasser enligt statistik från Pensionsvalet, medelvärden, 2020

Ålder	Kvinnor		Män		Totalt	
	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal
–34	785 kr	19	1 873 kr	8	1 107 kr	27
35–44	1 778 kr	209	2 920 kr	111	2 174 kr	320
45–54	2 654 kr	621	3 355 kr	308	2 886 kr	929
55–64	3 732 kr	938	4 278 kr	369	3 886 kr	1 307
65–	4 073 kr	132	5 615 kr	66	4 587 kr	198
Totalt	3 165 kr	1 919	3 853 kr	862	3 378 kr	2 781

Källa: Pensionsvalet.

Tabell B 22. Löneväxlade månadsbelopp bland regionanställda i olika åldersklasser enligt statistik från Pensionsvalet, medelvärden, 2020

Ålder	Kvinnor		Män		Totalt	
	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal
–34	1 912 kr	75	2 412 kr	55	2 124 kr	130
35–44	2 995 kr	622	3 480 kr	496	3 210 kr	1 118
45–54	3 982 kr	1 520	4 948 kr	993	4 364 kr	2 513
55–64	5 137 kr	2 180	6 929 kr	1 145	5 754 kr	3 325
65–	5 419 kr	424	7 632 kr	305	6 345 kr	729
Totalt	4 471 kr	4 821	5 689 kr	2 994	4 938 kr	7 815

Källa: Pensionsvalet.

Tabell B 23. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda med olika utbildningsnivå, medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall

Utbildning	Kvinnor	Män
Alla anställda		
Grundskola eller gymnasium	1 841 kr (0–3 703 kr)	3 012 kr (1 989–4 035 kr)
Högskola	4 928 kr (3 887–5 968 kr)	3 483 kr (2 734–4 231 kr)
Totalt	4 309 kr (3 098–5 520 kr)	3 335 kr (2 764–3 905 kr)
Anställda med inkomst över PGI-taket		
Grundskola eller gymnasium	3 697 kr (2 738–4 656 kr)	4 319 kr (3 303–5 335 kr)
Högskola	4 997 kr (3 944–6 051 kr)	4 005 kr (3 325–4 685 kr)
Totalt	4 855 kr (3 904–5 807 kr)	4 072 kr (3 494–4 650 kr)

Anm.: Tabellen visar viktade medelvärden.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 24. Löneväxlade månadsbelopp bland anställda med olika familjeförhållanden, medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Familj</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Alla anställda		
Ensam	3 339 kr (2 349–4 329 kr)	2 482 kr (1 065–3 900 kr)
I par	4 443 kr (3 055–5 831 kr)	3 568 kr (2 968–4 167 kr)
Med barn	3 516 kr (1 750–5 282 kr)	2 852 kr (2 257–3 446 kr)
Utan barn	5 287 kr (4 094–6 480 kr)	3 707 kr (2 707–4 708 kr)
Anställda med inkomst över PGI-taket		
Ensam	3 339 kr (2 349–4 329 kr)	4 475 kr (2 456–6 494 kr)
I par	5 099 kr (4 020–6 179 kr)	4 008 kr (3 422–4 594 kr)
Med barn	4 405 kr (2 899–5 911 kr)	3 378 kr (2 833–3 923 kr)
Utan barn	5 287 kr (4 094–6 480 kr)	4 747 kr (3 758–5 736 kr)

Anm.: Tabellen visar viktade medelvärden.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

Tabell B 25. Antal år med löneväxling och växlade månadsbelopp, viktade medelvärden och 95-procentiga konfidensintervall

<i>Antal år</i>	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Alla anställda		
< 1 år	3 718 kr (2 406–5 030 kr)	2 406 kr (1 836–2 975 kr)
1–3 år	3 179 kr (1 304–5 054 kr)	2 793 kr (2 018–3 569 kr)
4–6 år	4 190 kr (3 037–5 344 kr)	4 445 kr (3 271–5 619 kr)
7–10 år	8 537 kr (4 842–12 232 kr)	3 633 kr (1 593–5 674 kr)
> 10 år	5 400 kr (902–9 897 kr)	4 946 kr (2 850–7 043 kr)
Vet ej	..	972 kr (0–1 975 kr)
Totalt	4 309 kr (3 098–5 520 kr)	3 335 kr (2 764–3 905 kr)
Anställda med inkomst över PGI-taket		
< 1 år	3 718 kr (2 406–5 030 kr)	2 406 kr (1 836–2 975 kr)
1–3 år	4 396 kr (3 441–5 351 kr)	3 501 kr (2 887–4 114 kr)
4–6 år	4 332 kr (3 137–5 526 kr)	4 511 kr (3 303–5 718 kr)
7–10 år	8 537 kr (4 842–12 232 kr)	5 628 kr (3 843–7 413 kr)
> 10 år	5 400 kr (902–9 897 kr)	5 047 kr (2 485–7 609 kr)
Vet ej	..	1 395 kr (810–1 979 kr)
Totalt	4 855 kr (3 904–5 807 kr)	4 072 kr (3 494–4 650 kr)

Anm.: Tabellen visar viktade medelvärden. Antalet kvinnor som svarat ”vet ej” är alltför litet för att vi ska kunna redovisa några resultat.

Källa: Novus och ISF, egen enkät.

